

מקבוצת הבינלאומי

תוכן עניינים

3	דוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016
4	דבר יו"ר הדירקטוריון
5	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
12	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
31	סקירת הסיכונים
63	מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים
70	הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
72	דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
73	דוח כספי שנתי מבוקר
75	חוות דעת רואה החשבון המבקר
217	ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספח לדוח הרבעוני
217	ממשל תאגידי
237	פרטים נוספים
253	נספחים
261	מילון מונחים
268	אינדקס

דוח הדירקטוריון לאסיפה הכללית של בעלי המניות

רשימת לוחות הכלולים בדוחות

7	מידע כספי תמציתי תקופתי	1
13	הרכב הרווח המימוני – נטו	2
13	ניתוח סך הרווח המימוני, נטו	3
14	נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית	4
14	פירוט העמלות וההכנסות אחרות	5
15	פירוט ההוצאות התפעוליות והאחרות	6
15	פירוט ההוצאות האחרות	7
17	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים	8
17	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים	9
18	נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	10
18	אשראי לציבור לפי מגזרי פעילות	11
19	התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק	12
20	הרכב תיק ניירות הערך	13
21	פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך	14
24	הרכב ההון לצורך חישוב יחס ההון	15
27	תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מיגזרים	16
35	סיכון אשראי בעייתי	17
37	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק	18
39	חשיפה למדינות זרות	19
43	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית	20
44	ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית	21
46	החשיפה של הבנק לשינויים בשיעורי הריבית	22
54	חשיפות ההון הפעיל לשערי חליפין ואינפלציה	23
54	רגישות הון הבנק לשינויים בשערי חליפין	24
59	דיון בגורמי סיכון	25
66	ניתוח רגישות של השפעת השינוי בפרמטרים העיקריים על חישוב הפרשות האקטואריות	26
68	נתוני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים	27

דוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2016

דבר יו"ר הדירקטוריון

אני מתכבד להציג בפניכם את הדוחות הכספיים של בנק אוצר החייל לשנת 2016.

האינדיקטורים לפעילות הראלית הינם חיוביים ומעידים כי המשק הוסיף לצמוח בקצב המתון שאפיין אותו בשנים האחרונות. יחד עם זאת, המערכת הבנקאית עומדת בפני אתגרים רבים וביניהם:

- תחרות הולכת וגוברת בתוך המערכת הפיננסית.
- מדיניות מוניטרית מרחיבה המתבטאת בשיעור ריבית אפסי.
- רגולציה מחמירה, רפורמות ויזמות חקיקה רבות.

הבנק הינו חלק מקבוצת הבנק הבינלאומי, עיקר הפעילות בבנק הינה בקרב משקי הבית. באופן מסורתי מהווים משקי הבית מקרב אוכלוסיית מערכת הביטחון חלק משמעותי מלקוחות הבנק. המשך ההתמקדות באוכלוסייה זו מאפשרת לבנק ניהול מבוקר של הסיכון. הבנק שומר על איתנות פיננסית המתבטאת בין היתר ביחס נזילות, בהלימות הון גבוהים ובפיזור רחב של אשראי ופיקדונות.

הרווח הנקי של הבנק בשנת 2016 הסתכם ב- 83.8 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 65.6 מיליון ש"ח בשנת 2015. השינוי ברווח הנקי מושפע בעיקר מהסכמים שנחתמו במהלך השנה ואשר הביאו לרישום הכנסות בגין שנים קודמות, ומגידול בהיקף הפעילות ומהשפעת צעדי התייעלות על היקף ההוצאות.

בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תכנית 5 שנתית הכוללת צעדי חיסכון והתייעלות שמטרתם לשפר באופן משמעותי את יחסי היעילות בבנק. דירקטוריון הבנק רואה את השיפור ביחסי היעילות התפעולית של הבנק כיעד הכרחי להמשך פעילותו של הבנק במשק תחרותי.

במקביל, בוצעו במהלך השנה שינויים נרחבים במעטפת השירות האישי והדיגיטלי בערוצי שירות באתר הבנק ובסלולר, שינויים שיביאו לשיפור ויעול השירות.

הבנק מעודד את עובדיו להשתלב בפעילות תרומה לקהילה, משתתף במבצע "אמץ לוחם" ומאמץ מזה שנים גדוד תותחנים ומקיים מסלולי תרומה בשיתוף עם גורמים נוספים.

תוצאות הבנק והישגיו, נעשו תודות לפעילות ומסירות של ציבור העובדים וההנהלה ועל כך נתונה תודה והערכה בשמי ובשם דירקטוריון הבנק.

יוסי לוי
יו"ר הדירקטוריון

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

<u>6</u>	תיאור פעילות הבנק
<u>7</u>	מידע כספי תמציתי עיקרי
<u>9</u>	הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
<u>10</u>	יעדים ואסטרטגיה
<u>10</u>	התייעלות
<u>11</u>	מידע צופה פני עתיד

דוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 26 בפברואר 2017 הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים של בנק אוצר החייל בע"מ לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

פעילות הבנק

פעילותו העסקית של הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטוין בהכנסות ריבית, נטו ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, מכשירים פיננסיים נגזרים, מט"ח, סחר בינלאומי, וכיו"ב.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני.
- השקעת הנוסטרו של הבנק וניהול סיכוני שוק ונזילות.

עיקר פעילותו של הבנק הינה פעילות קימעונאית. הבנק פועל באמצעות 47 סניפים ושלוחות, חלקם ממוקמים בקירבת ובתוך בסיסי צה"ל ומשרתים את לקוחות הבנק מקרב אוכלוסייה זו. חלקו של הבנק בקרב אוכלוסיית מערכת הביטחון גדול באופן משמעותי מחלקו במערכת הבנקאית. הבנק פועל בקרב לקוחותיו באמצעות שתי חטיבות עסקיות עיקריות:

החטיבה לבנקאות קימעונאית - מרכזת את פעילות הסניפים של הבנק בתחומי הבנקאות האישית, הפרטית והעסקים הקטנים ואחראית על תחום הבנקאות הישירה על מגוון פעילויותיה ועל הפעילות בשוק ההון ופעילות הייעוץ הפנסיוני. החטיבה ממונה על תחום השיווק והפרסום של הבנק. מנהל החטיבה הקימעונאית אחראי לפעילות התפעול והלוגיסטיקה המתבצעת בעיקרה באמצעות הבנק הבינלאומי.

החטיבה לבנקאות עסקית – מנהלת את פעילות הבנק בתחום הלקוחות העסקיים, אחראית לאישורי אשראי ללקוחות בסכומים שמעבר לסמכות החטיבה הקימעונאית, אחראית על יחידת הבקרה העוסקת באיתור, סיווג וטיפול בלווים במעקב ובעייתיים ועל יישום נוהלי הבנק באשראי וכן אחראית לניהול מערך גביית חובות.

מידע כספי תמציתי עיקרי

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 הסתכם ב- 83.8 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 65.6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 27.7%.

השינוי ברווח הנקי בשנת 2016 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד משקף בעיקר:
- גידול בהכנסות ריבית נטו בסך של 73.3 מיליון ש"ח הנובע מהכנסות ריבית בגין שנים קודמות, מגידול במרווח על אשראי ומגידול בהיקף הפעילות.
- גידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי בסך 24.9 מיליון ש"ח המשקף גידול בהפרשה השוטפת בגין משקי בית ובגין לקוחות מסחריים קטנים.
שיעור ההפרשה להפסדי אשראי בשנת 2016 מסתכם ב- 0.22% בהשוואה ל- 0.02% בשנת 2015 וביחס ל- 0.20% בממוצע ב- 5 השנים האחרונות.
- קיטון בהכנסות מימון שאינן ריבית בסך 9.0 מיליון ש"ח הנובע בעיקר מירידה ברווח ממימוש ניירות ערך זמינים למכירה, שקוזזה בחלקה בהפרשי שער ופעילות מכשירים נגזרים.
- קיטון בהכנסות מעמלות בסך 5.9 מיליון ש"ח הנובע בעיקר מירידה בהכנסות מפעילות בשוק ההון ובחלקה מעמלות מניהול חשבון, ירידה שקוזזה בחלקה בגידול בהכנסות מעמלות מטיפול באשראי.
- גידול בהוצאות שכר בסך 5.3 מיליון ש"ח הנובע משינויים בהוצאות בגין פיצויי פרישה הכוללות סילוקין בסך של 10.6 מיליון ש"ח בניכוי השפעת ירידה בהיקף כוח אדם.
- קיטון בהוצאות התפעוליות בסך 4.8 מיליון ש"ח המשקף בעיקר קיטון בהוצאות אחזקה, פחת והוצאות עיבוד נתונים.
- עלייה בשיעור ההפרשה למס הנובעת מהשפעת הירידה בשיעור המס על יתרת המיסים הנדחים המסתכמת בכ- 6.8 מיליון ש"ח.

שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 הסתכם ב- 6.97% בהשוואה ל- 5.78% בתקופה המקבילה אשתקד.

סך נכסי הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 20,773.6 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 19,172.0 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 8.4%.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 12,380.7 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 11,791.4 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 5.0%.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו ב- 17,268.1 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 15,454.3 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 11.7%.

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 1,208.5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 1,164.7 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 3.8%.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2016 עמד על שיעור של 10.63% בהשוואה ל- 9.83% ביום 31 בדצמבר 2015. יחס ההון הכולל עמד על 13.39% בהשוואה ל- 13.25% ביום 31 בדצמבר 2015.

נתונים עיקריים

מידע כספי תמציתי תקופתי

	2012	2013	2014	2015	2016	
מדדי ביצוע עיקריים (באחוזים)						
תשואה להון עצמי	11.12%	9.47%	3.32%	5.78%	6.97%	
תשואה לנכסים	0.7%	0.6%	0.2%	0.4%	0.4%	
יחס הון עצמי רובד 1	8.83%	9.60%	9.67%	9.83%	10.63%	
יחס המינוף	-	-	-	5.73%	5.56%	
יחס כיסוי הנזילות	-	-	-	376%	352%	
יחס יעילות	72.4%	73.3%	81.4%	82.3%	75.4%	
מדדי איכות אשראי עיקריים (באחוזים):						
שיעור הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור	1.13%	0.87%	1.24%	1.09%	1.13%	
שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור						
	1.49%	1.17%	1.40%	0.92%	0.96%	
שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור						
	0.11%	0.45%	0.13%	0.21%	0.14%	
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד לשנת הדיווח:						
במיליוני ש"ח						
רווח נקי מיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	105.2	99.8	37.6	65.6	83.8	
הכנסות ריבית, נטו	450.2	432.5	416	378.1	451.4	
הוצאות בגין הפסדי אשראי	29.2	35.9	60.2	2.5	27.4	
הכנסות שאינן מריבית	244.5	276.5	237.9	251.2	236.8	
מזה: עמלות	225.4	234.2	226.1	226.9	221.0	
הוצאות תפעוליות ואחרות	503.3	520.0	532.5	518.1	518.6	
מזה: משכורות והוצאות נלוות	280.5	292.1	296.7	293.3	298.6	
רווח נקי למניה רגילה לשנת הדיווח:						
בשקלים חדשים, המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי						
רווח בסיסי למניה רגילה בת 0.0001 ש"ח	0.83	0.79	0.3	0.52	0.66	
רווח מדולל						
נתונים עיקריים מהמאזן, לסוף שנת הדיווח:						
סך כל הנכסים	16,422.4	16,353.4	16,892.1	19,172.0	20,773.6	
מזה: מזומנים ופקדונות בבנקים	2,841.3	3,426.9	3,356.2	5,196.4	6,688.6	
ניירות ערך	2,024.8	1,249.8	1,821.4	1,809.0	1,379.9	
אשראי לציבור נטו	11,334.3	11,403.6	11,347.1	11,791.4	12,380.7	
סך כל ההתחייבויות	15,394.6	15,269.6	15,784.9	18,007.3	19,565.1	
מזה: פקדונות מבנקים	242.6	205.2	201.5	185.2	87.1	
פקדונות הציבור	12,762.2	12,558.3	13,072.7	15,454.3	17,268.1	
אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	748.7	814.3	777.1	665.9	497.4	
הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	1,027.8	1,083.8	1,107.2	1,164.7	1,208.5	
נתונים נוספים						
מספר משורות	857	863	843	821	785	
יחס עמלות לנכסים	1.4%	1.4%	1.3%	1.2%	1.1%	

הסיכונים העיקריים אליהם חשוף הבנק

פעילותו של הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם הינם: סיכוני האשראי לרבות ריכוזיות (ענפים ולווים), סיכוני שוק שהעיקרי בהם הינו סיכון הרבית (סיכון כלל מערכתי), סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים וסיכון ציות והלבנת הון.

כל הסיכונים המהותיים מנוהלים על ידי חברי הנהלה ממונים ובאחריותם. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) הבנק מבצע תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

להלן סקירה תמציתית של הסיכונים המתפתחים המהותיים ביותר, השלובים בפעילות הבנק:

יעילות תפעולית נמוכה היעילות התפעולית של המערכת הבנקאית נמוכה, ביחס למדינות מתקדמות אחרות, כפי שבא לידי ביטוי ביחסי היעילות. התחרות הגוברת במערכת הפיננסית וסביבת הריבית הנמוכה הובילו לקידום מהלכי התייעלות במסגרתם ננקטו צעדים שונים לרבות שינויים ביעדי הבנק ארוכי הטווח בד בבד עם התייעלות בהוצאות. בהמשך למהלכי התייעלות בהם נקט הבנק בשנתיים האחרונות, אישר הדירקטוריון מהלכי התייעלות, הכוללים, בין היתר, המשך הרחבת פעילות באמצעים דיגיטליים; צמצום במספר הסניפים ושיפורים בתהליכי עבודה בסניפים ובמטה.

סיכוני סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי) - סיכון סייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. לסיכוני סייבר, דלף מידע ואבטחת מידע פוטנציאל גבוה לגרימת נזק בהתממש אירוע מסוג זה כמו גניבת נכסים פיננסיים, שיבוש הפעילות עד כדי השבתה ועלויות שיקום גבוהות. עקב כך, לצורך ניהול נאות של סיכוני סייבר. הבנק נוקט בפעולות מניעה רבות להפחתת הסיכון, וכן נבנתה אסטרטגיה ונכתבה מדיניות הגנת סייבר ואבטחת מידע, ומונה מנהל הגנת סייבר.

סיכון רגולטורי - סיכון רוחבי המנוהל בעיקר כחלק מהסיכון המשפטי סיכון הציות וסיכון אסטרטגיה. מקורו במגבלות המוטלות על הבנק ו/או בהיערכות הנדרשת מהבנק כתוצאה משינויים והתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה, אשר ליוויים, יישומם והטמעתם עשויים לגרום לעלויות כבדות. תמורות ותחרותיות במערכת הפיננסית הנובעות מהרגולציה ויישום רפורמות, מגבירים את אי הוודאות בסביבה התחרותית. קיימת אפשרות שהשפעות הרגולציה יביאו להשקעות גדולות אך מאידך גם מהווה הזדמנות לחיסכון. השינויים הרגולטורים באים לידי ביטוי כסיכון רוחבי המנוהל בעיקר במסגרת הסיכון המשפטי סיכון הציות וסיכון האסטרטגיה בבנק.

סיכונים הנובעים מהגברת התחרות בתחום משקי הבית והעסקים הקטנים- הסרת חסמי הכניסה, סביבת הריבית הנמוכה, רמת הסיכון של אוכלוסיית משקי הבית מביאים לכך שגופים נוספים במערכת הבנקאית ומחוצה לה מבקשים לראות באוכלוסיית משקי הבית והעסקים הקטנים מנוע צמיחה. ואכן בשנת 2016 (נכון לספטמבר 2016) גדל האשראי למשקי בית ב-5 הקבוצות הבנקאיות הגדולות בשיעור של כ-9% בהשוואה לשנת 2015, היקף האשראי לעסקים קטנים גדל באותה תקופה בשיעור של כ-6%. במטרה לשמר את חלקו באוכלוסייה הבנק מציע הצעות ערך יעודיות לאוכלוסיית היעד ופועל להרחבת השירותים הדיגיטליים במקביל לקביעת מגבלות איכותיות וכמותיות על תיק האשראי הצרכני.

סיכונים הנובעים מחדשנות בבנקאות בתקשורת (כחלק מהסיכון התפעולי והאסטרטגי) - במקביל להתפתחויות בבנקאות הדיגיטלית וחופש פעולה גדול יותר בתחום שמאפשר בנק ישראל, נדרש לשפר ולהתאים את מסגרת ניהול הסיכונים לסביבה הטכנולוגית הדינאמית. הסיכונים הגלומים בכך הם סיכונים תפעוליים, בדגש על סיכוני אבטחת מידע וסייבר וסיכון אסטרטגי כחלק מהגברת התחרותיות בשוק הבנקאי. הבנק נערך בהתאם וקבע מדיניות בנקאות בתקשורת. בהיבט האסטרטגי - התכנית האסטרטגית של הבנק כוללת התייחסות לתמורות אלו תוך קידום החדשנות בתחום.

סיכון התנהגותי (כחלק מסיכון הציות) - הבנק נדרש להטמיע ערכי הגינות ושקיפות בפעילותו מול לקוחותיו וככלל לוודא כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בכך חושפת את הבנק לסיכונים שונים כמו סיכוני ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. בסוף 2016 אושרה מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה (conduct risk).

סיכונים חוצי גבולות (CROSS BORDER) (כחלק מסיכון הציות) - על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכוני ציות שמקורם בפעילות חוצת גבולות (Cross Border) וכן לסיכוני מוניטין. הבנק קבע מדיניות ייעודית ונהלי עבודה, וכן ננקטו שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון.

למידע נוסף ראה דוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

יעדים ואסטרטגיה

הבנק פועל על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית המאושרת על ידי הדירקטוריון מדי 5 שנים, תכנית שעודכנה בחודש ספטמבר 2016.

התוכנית שומרת על מרכזיותה של הפעילות הקיימנואית ועל התמקדות במתן שירות לאוכלוסיית מערכת הביטחון ומעגלים הקשורים אליה מתוך שאיפה לרווחיות נאותה, ויציבה לאורך זמן תוך נקיטת צעדי התייעלות ושימוש גובר בערוצי הבנקאות הישירה.

בבנקאות העסקית/ מסחרית מושם דגש על המשך התרחבות תיק האשראי, בעיקר בלקוחות קטנים ובינוניים.

הבנק בוחן את התוכנית מדי שנה בהתייחס לסביבה המקרו כלכלית, להתפתחויות התחרותיות במשק, לסביבה הרגולטורית, להתפתחויות הטכנולוגיות ומעדכן במידת הצורך את התוכניות והמהלכים הנובעים מהתוכנית האסטרטגית.

התייעלות

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - "הוראת התייעלות").

בהתאם למכתב, דירקטוריון הבנק יתווה תכנית רב-שנתית להתייעלות.

תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת עלויות התכנית לעניין חשוב הלימות ההון על פני חמש שנים בקו ישר.

בהמשך למהלכי התייעלות בהם נקט הבנק בשנתיים האחרונות, ביום 30 באוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק עדכון התוכנית האסטרטגית של הבנק בהיבט מהלכי התייעלות. מהלכי התייעלות כוללים, בין השאר, המשך הרחבת הפעילות באמצעים דיגיטליים; צמצום שטחי נדל"ן בין השאר בשל צמצום מספר הסניפים; מהלכי התייעלות בתהליכי עבודה בסניפים ובמטה; ירידה במצבת כח האדם של הבנק בכ- 120 עובדים עד לסוף שנת 2020 (מתוכם כ- 40% בפרישה מרצון). הבנק ימשיך לפעול בנושא פרישה מרצון של עובדים על בסיס הצעות פרטניות ולגופם של מקרים.

הבנק קיבל אישור עקרוני של הפיקוח על הבנקים לפריסת עלות המהלכים לעניין חישוב הלימות ההון על פני חמש שנים בקו ישר.

עלות ההטבות לעובדים במסגרת מהלכי התייעלות בשנים 2016 ועד 2020 הוערכה בכ-63 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס, מזה, סך של 10.6 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס, נזקפו כהוצאה ברווח והפסד בשנת 2016 (העלות מבוססת על הנחות אקטואריות, בין השאר ביחס לעלות הפרישה של עובדים). השפעת מהלכי התייעלות על יחס ההון העצמי לרכיבי סיכון מוערכת בקיטון של כ-0.4% ותיזקף, כאמור, לשיעורין על פני 5 שנים.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון להלן. המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

הסבר וניתוח התוצאות והמצב העסקי

13	התפתחות בהכנסות, בהוצאות וברוח הכולל
17	מבנה והתפתחות הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
26	מגזרי פעילות פיקוחיים

התפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל

רווח ורווחיות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 הסתכם ב- 83.8 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח נקי בסך של 65.6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 27.7%.

הכנסות והוצאות

הכנסות ריבית, נטו הסתכמו בשנת 2016 ב- 451.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 378.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 19.4%, הנובע בעיקר מהכנסה מריבית בגין תקופות קודמות, מגידול במרווח על אשראי ומגידול בהיקף הפעילות.

רישום ההכנסות בגין ריבית שנים קודמות נובע מביטול התחייבות שנרשמה בספרי הבנק עקב הסדר פשרה, שנחתם בחודש מרס 2016, בין הבנק לצד שלישי ליישוב מחלוקת בין הצדדים לגבי חישוב הפרשי הריבית אותם על הבנק לשלם.

הכנסות המימון שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2016 ב- 11.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 20.4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בהכנסות מימון שאינן מריבית נובעת בעיקר משינוי ברווח ממימוש ניירות ערך זמינים למכירה, שקוזזה בחלקה בעלייה בהכנסות מהפרשי שער וממכשירים פיננסיים נגזרים.

להלן מרכיבי הרווח מפעילות מימון הכולל הכנסות ריבית והכנסות מימון שאינן ריבית:

לשנה שהסתיימה		
ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	
במיליוני ש"ח		
408.1	479.0	הכנסות ריבית
30.0	27.6	הוצאות ריבית
378.1	451.4	הכנסות ריבית, נטו
20.4	11.4	הכנסות מימון שאינן מריבית
398.5	462.8	סך הרווח מפעילות מימון נטו

להלן ניתוח סך הרווח מפעילות מימון, נטו:

לשנה שהסתיימה		
ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	
במיליוני ש"ח		
368.5	452.9	רווח מפעילות שוטפת
18.8	1.7	הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
2.2	1.5	רווחים (הפסדים) מהשקעות אחרות
9.0	6.7	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
398.5	462.8	סך הכל

להלן נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	
2.59%	2.67%	שיעור ההכנסה על נכסים נושאי ריבית
0.34%	0.31%	שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות ריבית
2.25%	2.36%	פער הריבית הכולל
2.40%	2.52%	יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית

הגידול בשיעור ההכנסה על נכסים בשנת 2016 נובע מהכנסות ריבית בגין תקופות קודמות, מעלייה במרווח על האשראי ומגידול בהיקף הפעילות. לפירוט שיעורי הכנסות והוצאות ריבית וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית, ראה נספח 1 בפרק ממשל תאגידי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכמו ב- 27.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 2.5 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי בהפרשה להפסדי אשראי משקף בעיקר עלייה בהפרשה בגין משקי בית ובגין לקוחות מסחריים קטנים. שיעור ההפרשה להפסדי אשראי בשנת 2016 מסתכם ב- 0.22% בהשוואה ל- 0.02% בשנת 2015 וביחס ל- 0.20% בממוצע ב- 5 השנים האחרונות.

פרטים על הרכב החובות הבעייתיים ראה בפרק "מבנה והתפתחות הנכסים ההתחייבויות ההון והלימות ההון" ובפרק "סקירת הסיכונים" להלן.

העמלות וההכנסות האחרות, הסתכמו בשנת 2016 ב- 225.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 230.8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 2.3%, מרביתו ירידה בהכנסות משוק ההון, חלקו קוזז בעלייה בהכנסות מעמלות מאשראי.

להלן פירוט ההכנסות מעמלות והכנסות אחרות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שינוי	2015	2016	
במיליוני ש"ח			
			עמלות
(4.8%)	48.0	45.7	פעילות עוש
13.0%	52.4	59.2	אשראי, ערבויות וסחר חוץ
2.3%	25.6	26.2	כרטיסים מגנטיים
(11.8%)	94.3	83.2	מפעילות בשוק ההון
1.5%	6.6	6.7	עמלות אחרות
(2.6%)	226.9	221.0	סך כל העמלות
12.8%	3.9	4.4	הכנסות תפעוליות אחרות (א)
(2.3%)	230.8	225.4	סך כל ההכנסות מעמלות והתפעוליות האחרות

(א). כולל רווחי הון ממימוש מקרקעין בסך 2.8 מיליון ש"ח ו- 2.7 מיליון ש"ח בשנים 2016 ו-2015, בהתאמה.

הוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2016 ב- 518.6 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 518.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 0.1%.

לשנה שהסתיימה			
ביום 31 בדצמבר			
	2015	2016	
במיליוני ש"ח			
משכורות והוצאות נלוות	293.3	298.6	1.8%
אחזקה ופחת בניינים וציוד	81.8	74.8	(8.6%)
הוצאות אחרות	143.0	145.2	1.5%
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	518.1	518.6	0.1%

משכורות והוצאות נלוות הסתכמו בשנת 2016 ב- 298.6 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 293.3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.8%.

הגידול בהוצאות השכר בשנת 2016 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד המסתכם ב- 5.3 מיליון ש"ח נובע בעיקר מעלויות פיצויים המשקפות את הרישום החשבונאי של חלק מההפרשה בגין תכנית ההתייעלות בקיזוז השפעת ירידה בהיקף כוח האדם המועסק.

הוצאות אחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בשנת 2016 ב- 74.8 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 81.8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 8.6%. הירידה משקפת ירידה בהוצאות פחת עקב האצת פחת אשתקד, ירידה בהוצאות שכר דירה הנובעת משינוי בהסכמי השכירות ומהתייעלות וירידה בהפרשות לתביעות ארנונה שנרשמו אשתקד.

ההוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2016 ב- 145.2 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 143.0 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.5% הנובע בעיקר מגידול בהוצאות עיבוד נתונים.

לשנה שהסתיימה			
ביום 31 בדצמבר			
	2015	2016	
במיליוני ש"ח			
שיווק ופרסום	15.0	14.0	(6.7%)
תקשורת (דואר, טלפון, משלוחים וכו')	10.0	9.9	(1.0%)
עיבוד נתונים	89.2	91.3	2.4%
משרדיות	2.4	2.2	(8.3%)
ביטוח	1.9	1.6	(15.8%)
שירותים מקצועיים (ייעוץ משפטי ואחר, ביקורת, שמאות וכו')	4.9	5.0	2.0%
שכר חבר הדירקטוריון והחזר הוצאות לדירקטורים	2.6	2.4	(7.7%)
הדרכה, השתלמויות וכו'	1.3	2.4	84.6%
עמלות	4.9	5.6	14.3%
אחרות	10.8	10.8	0.0%
סך כל ההוצאות האחרות	143.0	145.2	1.5%

ההפרשה למיסים הסתכמה בשנת 2016 ב- 58.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 43.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 35.5%.

שיעור ההפרשה למיסים בשנת 2016 הסתכם ב- 41.1% בהשוואה לשיעור של 39.7% בתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים בשנת 2016 מסתכם ב- 35.90% בהשוואה ל- 37.71% בתקופה המקבילה אשתקד ול- 37.58% בכל שנת 2015.

שיעור המס האפקטיבי בשנת 2016 הושפע בעיקר מההוצאה שנרשמה בגין השפעת השינוי בשיעור מס החברות על יתרות המסים הנדחים מ-26.5% ל-25.0% בשנת 2016 וירידה צפויה בשיעור של 1% נוספים בכל אחת מן השנים 2017 ו-2018. השפעת השינויים המתוארים לעיל על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 מתבטאת בקיטון ביתרות נכסי המסים הנדחים בסך 8.8 מיליוני ש"ח. עדכון יתרות המסים הנדחים הוכר כנגד הוצאות מסים נדחים בסך 6.8 אלפי ש"ח, כנגד רווח כולל אחר בסך 2.0 אלפי ש"ח. לפרטים נוספים ראה ביאור 8 לדוחות הכספיים.

הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2016 ב-43.8 מיליון ש"ח, סכום זה הושפע מהרווח הנקי בשנת 2016 המיוחס לבעלי מניות הבנק בסך של 83.8 מיליון ש"ח, מהתאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי שוק בסך של 2.3 מיליון ש"ח, ומשינוי בהטבות לעובדים בסך של (42.3) מיליון ש"ח. השינוי ברווח הכולל הנובע מהטבות לעובדים לאחר פרישה משקף את השינוי באמדן האקטוארי בעקבות אישור מהלכי ההתייעלות.

מבנה והתפתחות הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון התפתחות סעיפי המאזן העיקריים

שינוי אחוזים	ליום 31 בדצמבר		
	2015	2016	
8.4%	19,172.0	20,773.6	סך כל המאזן
5.0%	11,791.4	12,380.7	אשראי לציבור, נטו
28.7%	5,196.4	6,688.6	מזומנים ופקדונות בבנקים
(23.7%)	1,809.0	1,379.9	השקעה בניירות ערך
(9.6%)	81.2	73.4	השקעות בבניינים וציוד
11.7%	15,454.3	17,268.1	פקדונות הציבור
3.8%	1,164.7	1,208.5	הון מיוחס לבעלי מניות הבנק
	6.1%	5.8%	יחס ההון לסך המאזן
	61.5%	59.6%	יחס האשראי לציבור, נטו לסך המאזן

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

שינוי אחוזים	ליום 31 בדצמבר		
	2015	2016	
44.6%	6.5	9.4	אשראי תעודות
6.9%	63.9	68.3	ערבויות להבטחת אשראי
(61.1%)	337.8	131.4	ערבויות לרוכשי דירות
5.8%	185.6	196.3	ערבויות והתחייבויות אחרות
(9.0%)	2,675.0	2,433.9	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
			מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
5.9%	1,597.0	1,690.8	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן (1)
107.8%	84.4	175.4	התחייבויות להוצאת ערבויות
25.0%	1.6	2.0	מסגרות לפעולות למכשירים נגזרים שלא נוצלו (2)
14.3%	5,334.1	6,096.5	סך הכל

מכשירים פיננסיים - ערך נקוב

שינוי אחוזים	ליום 31 בדצמבר		
	2015	2016	
(100.0%)	100.2	-	חוזי ריבית שקל מדד
(33.9%)	425.5	281.2	חוזי ריבית - אחר
20.1%	893.6	1,073.5	חוזי מטבע חוץ
18.7%	934.2	1,109.0	חוזים בגין מניות
4.7%	2,353.5	2,463.7	סך הכל

- (1) כולל התחייבות להעמיד אשראי במסגרת מכרז למתן הלוואות לעובדי מערכת הביטחון.
 (2) הוצג מחדש בהתאם לכללים הנהוגים על פי הוראות באזל.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 12,380.7 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 11,791.4 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 5.0%.

אשראי לציבור, נטו לפי מגזרי הצמדה:

חלק המגזר מסך האשראי לציבור		ליום 31 בדצמבר		מטבע ישראלי
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 בדצמבר	2015	2016	
אחוזים	אחוזים	במיליוני ש"ח		
94.0%	94.6%	11,081.6	11,711.8	לא צמוד
3.6%	2.8%	427.2	343.7	צמוד
2.4%	2.6%	282.6	325.2	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0%	100.0%	11,791.4	12,380.7	סך הכל

אשראי לציבור לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשרי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

שינוי אחוזים	ליום 31 בדצמבר		מטבע ישראלי
	2015	2016	
אחוזים	במיליוני ש"ח		
3.9%	8,191.3	8,513.4	מיגזר משקי בית
7.5%	2,037.4	2,189.3	עסקים קטנים וזעירים
3.8%	755.3	783.9	עסקים בינוניים
10.6%	935.2	1,034.0	עסקים גדולים
5.3%	1.9	2.0	מוסדיים
5.0%	11,921.1	12,522.6	סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור, מורכב מאשראי לציבור, השקעה באגרות חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור ומסיכון אשראי חוץ מאזני, הכולל ערבויות, עסקאות במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, מסגרות אשראי בלתי מנוצלות והתחייבויות להעמיד אשראי. סיכון האשראי הכולל לציבור הסתכם ביום 31 בדצמבר 2016 ב- 18,529.9 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 17,110.9 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 8.3%.

התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

שינוי אחוזים	ליום 31 בדצמבר		מטבע ישראלי
	2015	2016	
אחוזים	במיליוני ש"ח		
(1.7%)	812.6	799.0	בינוי ונדלן
6.5%	1,243.3	1,323.9	תעשייה
7.7%	2,870.9	3,093.2	מסחר ושירותים
9.3%	12,184.1 *	13,313.8	אנשים פרטיים
8.3%	17,110.9	18,529.9	סך הכל

* כולל התחייבות להעמיד אשראי במסגרת מכרז למתן הלוואות ושירותים לעובדי מערכת הביטחון החל מחודש מאי 2016.

בהתפלגות לפי ענפי משק מהווה האשראי לאנשים פרטיים את עיקר האשראי בבנק. ביום 31 בדצמבר 2016 היה חלקו של אשראי זה כ- 72% מסיכון האשראי לציבור בבנק, בהשוואה לכ- 71% ביום 31 בדצמבר 2015.

על פי התפלגות האשראי לפי גודל חבות לווה, ליום 31 בדצמבר 2016, כאמור בביאור 28 לדוחות הכספיים מרבית האשראי בבנק ניתן ללוים שסך החבות שלהם עד 300 אלפי ש"ח ללווה. להלן יתרות סיכון האשראי הכולל של לווים לפי קבוצות גודל. פרוט מלא ראה בביאור 28 לדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר				
2015		2016		
במיליוני ש"ח				
מאזני	חוץ מאזני	מאזני	חוץ מאזני	
3,850.8	6,575.4	* 4,503.3	6,550.1	עד 300 אלפי ש"ח
320.2	1,904.6	412.7	2,108.2	עד 600 אלפי ש"ח
162.0	1,064.5	215.1	1,223.7	עד 1200 אלפי ש"ח
780.0	2,453.4	806.9	2,709.9	מעל 1200 אלפי ש"ח
5,113.0	11,997.9	5,938.0	12,591.9	סך הכל

* כולל התחייבות להעמיד אשראי במסגרת מרכז למתן הלוואות ומתן שירותים לעובדי מערכת הביטחון החל מחודש מאי 2016.

פעילות משכנתאות – פעילות המשכנתאות בבנק מתבצעת באמצעות דלפקי משכנתאות של הבנק הבינלאומי המוצבים בחלק מסניפי הבנק. יתרות האשראי אינן כלולות בספרי הבנק.

סיכון האשראי לדיור הכלול בספרי הבנק ביום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 250.2 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 209.2 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 19.6%. היקף האשראי האמור מהווה כ- 2.0% מסיכון האשראי המאזני ביום 31 בדצמבר 2016 בהשוואה ל-1.8% ביום 31 בדצמבר 2015. מרבית האשראי לדיור הינו אשראי למטרות דיור ללא משכון נכס הניתן לאוכלוסיית מערכת הביטחון כחלק מן האשראי בתנאי מרכז.

היקף האשראי הבעייתי בבנק ביום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 323.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל-296.0 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 9.3%.

השיעור הכולל של החובות הבעייתיים ביחס לסיכון האשראי מסתכם ביום 31 בדצמבר 2016 ב- 1.7% בדומה ליום 31 בדצמבר 2015. השיעור הכולל של חובות משקי בית בעייתיים ביחס לסיכון האשראי שלהם מסתכם ביום 31 בדצמבר 2016 ב- 0.9% בהשוואה לשיעור של 0.7% ביום 31 בדצמבר 2015. השיעור הנמוך של החובות הבעייתיים מכלל משקי הבית משקף בעיקר את איכות הלווים בקרב אוכלוסיית מערכת הביטחון.

לפרטים נוספים ראה פרק "סיכון אשראי" להלן ובדוח על ניהול הסיכונים באתר הבנק.

ההשקעה בניירות ערך

ההשקעה בניירות ערך הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2016 ב- 1,379.9 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 1,809.0 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, קיטון בשיעור של 23.7%, בהתאמה.

א. הרכב ניירות הערך בהתאם לסווגם המאזני

שינוי אחוזים	ליום 31 בדצמבר		
	2015	2016	
	במיליוני ש"ח		
(2.3%)	123.6	120.8	תיק לפדיון
(25.2%)	1,673.4	1,251.0	תיק זמין למכירה
(32.5%)	12.0	8.1	תיק למסחר
(23.7%)	1,809.0	1,379.9	סך כל תיק ההשקעות

ב. להלן הרכב תיק ניירות הערך לפי מנפיק בערכם המאזני

שינוי אחוזים	ליום 31 בדצמבר		
	2015	2016	
	במיליוני ש"ח		
(23.1%)	1,532.2	1,178.5	אגרות חוב ממשלתיות
(32.5%)	199.9	134.9	אגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
(16.3%)	31.9	26.7	של אחרים בישראל סחיר
(11.6%)	45.0	39.8	של אחרים בישראל לא סחיר
(23.7%)	1,809.0	1,379.9	סך הכל

ג. ביום 31 בדצמבר 2016 גבוה השווי ההוגן של ניירות הערך בתיק הזמין למכירה ב- 5.7 מיליון ש"ח מעלותם המותאמת, בהשוואה ל- 2.3 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015.

ליום 31 בדצמבר 2015			ליום 31 בדצמבר 2016			
עלות מותאמת שווי הוגן הפרש במיליוני ש"ח	עלות מותאמת שווי הוגן הפרש במיליוני ש"ח		עלות שווי מותאמת הוגן הפרש במיליוני ש"ח	עלות שווי מותאמת הוגן הפרש במיליוני ש"ח		
	עלות	הפרש		עלות	הפרש	
3.6	1,446.3	1,442.7	7.3	1,093.8	1,086.5	
(3.4)	195.7	199.1	(1.0)	131.3	132.3	אגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
(2.0)	27.3	29.3	(1.5)	25.0	26.5	אגרות חוב של אחרים בישראל
4.1	4.1	-	0.9	0.9	-	מניות
2.3	1,673.4	1,671.1	5.7	1,251.0	1,245.3	סך הכל

ד. פרוט המקורות לציטוט המחירים המשמשים את הבנק לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ליום 31 בדצמבר 2016:

מחיר מצד	מחיר	מחיר	מחיר
נגדי	מחיר	מחיר	מחיר
סך הכל	אינדיקטיבי* לעסקה**	בשוק פעיל	מחיר מצוטט
במיליוני ש"ח			
0.9	-	0.9	-
917.1	-	-	917.1
175.5	-	36.1	139.3
286.4	-	286.4	-
1,379.9	-	323.4	1,056.4
100.0%	-	23.4%	76.6%

* מחיר אינדיקטיבי – אינדיקציה הנקבעת על ידי הבנק ואשר מבוססת בעיקר על ציטוטי מחיר המתקבלים מגוף, או גופים חיצוניים, אשר התמחותם בכך, והיתרה מבוססת על מודלים פנימיים שנקבעו על ידי הבנק.

** מחיר מצד נגדי לעסקה – ציטוט מחיר המתקבל מהגורם מולו בוצעה העסקה. לגבי קרנות השקעה פרטיות, בחינת הצורך בביצוע הפרשה לירידת ערך מתבססת על הדוחות הכספיים שלהן.

פיקדונות הציבור הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2016 ב- 17,268.1 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 15,454.3 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 11.7%.

פיקדונות הציבור היוו ביום 31 בדצמבר 2016 כ- 83.1% מסך מקורות הבנק לרבות ההון בהשוואה ל- 80.6% ביום 31 בדצמבר 2015.

יחס פיקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ביום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 139.5% בהשוואה ל- 131.1% ביום 31 בדצמבר 2015.

מרבית פיקדונות הציבור הינם פיקדונות של אנשים פרטיים (כ- 86%) בסכומים פחותים מ- 1 מיליון ש"ח (כ- 73%).

בשנת 2016 נמשכה המגמה בהתפתחות נכסי הציבור בבנק שהחלה בשנת 2015 ומשתקפת בגידול ביתרות הפיקדונות ובעיקר בפיקדונות לפי דרישה. מגמת הירידה המקבילה בהיקף ההשקעה בשוק ההון שאפיינה את הפעילות בשנת 2015 הואטה.

יתרת הפיקדונות לפי דרישה ביום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב- 9,628.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 7,879.2 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 22.2%.

מידע בדבר הרכב פיקדונות הציבור בפירוט לפי מפקיד ראה ביאור 18 לדוחות הכספיים.

תיק ניירות הערך של לקוחות הבנק

סך תיק ניירות הערך של לקוחות הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 12.1 מיליארד ש"ח בהשוואה ל- 12.8 מיליארד ש"ח ב- 31 בדצמבר 2015.

כתבי התחייבות נדחים שהנפיק הבנק הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2016 ב-497.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל-665.9 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, קיטון בשיעור של 25.3%. כתבי ההתחייבות שהנפיק הבנק אינם ניתנים להמרה במניות ואינם מקנים זכות לרכישת מניות. זכויותיהם בעת פירוק נדחות מפני התחייבויות אחרות.

כתבי התחייבות רשומים למסחר - בהתאם להסכם עם הבינלאומי הראשון הנפקות בע"מ (להלן: "הבינלאומי הנפקות") חברה בת בבעלות מלאה של הבנק הבינלאומי, התחייב הבנק לשאת בכל התשלומים למחזיקי תעודות ההתחייבות שתנפיק הבינלאומי הנפקות לציבור עבור הבנק וכל ההוצאות הכרוכות בהנפקה כאמור. כמו כן התחייב הבנק כי תמורת ההנפקה תופקד בבנק בהתאם לתנאים שנקבעו בהסכם. יתרת כתבי ההתחייבות הרשומים למסחר ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב-81.7 מיליון ש"ח בהשוואה ל-163.4 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015.

כתבי התחייבות שאינם רשומים למסחר- מרבית מחזיקי כתבי ההתחייבות שאינם סחירים הינם גופים מוסדיים, כגון קופות גמל וקרנות השתלמות. סך כל כתבי ההתחייבות אלו הגיע ביום 31 בדצמבר 2016 ל-209.5 בהשוואה ל-295.9 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015. יתרת כתבי ההתחייבות שהונפקו לחברה האם ואינם רשומים למסחר הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2016 ב-206.2 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2015 - 206.6 מיליון ש"ח).

יתרת כתבי ההתחייבויות הנדחים שנכללו ברובד השני של ההון בחישוב יחס ההון המזערי ליום 31 בדצמבר 2016 משוקללים, בהתאם להוראת בנק ישראל, בהתחשב בתקופה שנותרה לפירעונם הסתכמה ב-207.2 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-291.4 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015. על פי הוראה 299 של המפקח על הבנקים כתבי התחייבות אלו אינם מוכרים כחלק מן ההון לצרכי באזל. בתקופת ביניים מותרת ההכרה בהם כהון רובד 2 בשיעור ההולך ופוחת שבין 60% בשנת 2016 ועד לביטול מלא בהכרתם בשנת 2022.

חברות מוחזקות עיקריות

לבנק חברה בת פעילה אחת, חברת נכסים של אוצר החייל בע"מ, מוחזקת בשיעור של 100%, מחזיקה בחלק מהנכסים שרכש הבנק ומשכירתם בעיקר לבנק.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 1,208.5 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 1,164.7 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 3.8%. לפרטים בדבר התפתחות הרווח הכולל האחר, ראה פרק התפתחות ההכנסות וההוצאות.

הלימות ההון

ביום 30 במאי 2013 פירסם בנק ישראל תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 201-205, 208, 211 ו-299 בנושא "מדידה והלימות ההון", אשר מאמצות את הוראות באזל. מועד יישומן לראשונה נקבע ליום 1 בינואר 2014, כאשר היישום יהיה באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". לפי הוראות אלו יעדי ההון המזעריים יהיו כדלקמן:

1. יחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים לא יפחת מ-9%, וזאת מיום 1 בינואר 2015. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, ידרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי בשיעור של 10%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו אינה חלה על הבנק.

2. יחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים לא יפחת מ-12.5%, וזאת מיום 1 בינואר 2015. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, ידרש לעמוד ביחס הון כולל מינימלי בשיעור של 13.5%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו אינה חלה על הבנק.

בהתאם להוראות המפקח על הבנקים החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017.

בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון וכן זכויות המיעוט שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי ינוכו מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. נכון ליום 31 בדצמבר 2016 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 60% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 60%, נכון ליום 1 בינואר 2017 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 50%.

התייעלות

ביום 30 באוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק מהלכי התייעלות שעלותם הוערכה בכ-41 מיליון ש"ח (לאחר מס). השפעת עלות מהלכי התייעלות על יחס ההון לנכסי סיכון ליום אישור התוכנית הינה הפחתה בשיעור של 0.4%. בהתאם למכתב המפקח על הבנקים מיום ה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", יקבל הבנק, אם יעמוד בתנאים שהוגדרו, הקלה לפיה לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף יוכל לפרוס את השפעת מהלכי התייעלות על פני חמש שנים בקו ישר.

יישום ההוראות

הנדבך הראשון- כאמור לעיל, לפי הוראות בנק ישראל, הבנק החל ליישם את הוראת באזל, החל מיום 1 בינואר 2014.

סיכויי אשראי, שוק ותפעולי - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל. הנדבך השני - הבנק נדרש לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק. תשתית תהליך הנאותות ההונית שאושרה בחברה האם שימשה בסיס לתהליך הפנימי שבוצע בבנק בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי של הבנק. במהלך הרבעון הראשון של 2016 ביצע הבנק את תהליך ה-ICAAP מבוסס על נתוני ה-31 בדצמבר 2015.

יחס ההון לרכיבי סיכון

בחודש אפריל 2016 החליט דירקטוריון הבנק לאחר דיון במסמך שהוכן במסגרת תהליך הערכת נאותות ההון (תהליך ה ICAAP), כי בשנת 2016 יחס ההון הכולל של הבנק לא יפחת מ- 12.5% יחס ההון רובד 1 לא יפחת מ- 9.3%. דרישה זו אינה כוללת את התוספת הנדרשת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בנושא הלוואות לדיור בגינן נדרש הבנק בשנת 2016 לתוספת ליחס ההון רובד 1 וליחס ההון הכולל המסתכם ביום 31 בדצמבר 2016 בשיעור של 0.02%.

במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.5% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.0%.

להלן פרטים על יחס ההון לנכסי סיכון המחושב בהתאם להוראות בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (באזל):

הרכב ההון לצורך חישוב יחס ההון

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח		
1,165.3	1,245.8	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
404.9	324.2	הון רובד 2, לאחר ניכויים
1,570.2	1,570.0	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
10,761.7	10,629.5	סיכון אשראי
47.5	49.5	סיכונים שוק
1,045.0	1,043.0	סיכון תפעולי
11,854.2	11,722.0	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לנכסי סיכון		
9.83%	10.63%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.25%	13.39%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.01%	9.02%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים (1)
12.51%	12.52%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים (1)

(1) לרבות דרישת הון בשיעור המבטאת 1% מיתרת הלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס הון ההון הכולל המזערי שיידרש על ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 9.02% ו- 12.52%, בהתאמה.

(2) נתונים אלה כוללים התאמות בגין מהלכי ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן – התאמות בגין מהלכי ההתייעלות), אשר פותחות בהדרגה עד יום 1 בינואר 2021. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין מהלכי ההתייעלות ראה ד. להלן.

מסך היתרות המשוקללות של נכסי הסיכון הופחתו כ- 47 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין מהלכי ההתייעלות.

השינוי ביחס ההון לנכסי סיכון ביום 31 בדצמבר 2016 בהשוואה ליחס ביום 31 בדצמבר 2015 נובע בעיקר מירידה בנכסי סיכון אשראי המשקפת הסכם עם המדינה שהושג במהלך הרבעון הראשון של שנת 2016 וקוזזה בגידול בנכסי סיכון מפעילות שוטפת.

יחס מינוף לפי הוראות המפקח על הבנקים - ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 5%, תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף המזערי החל מיום 1 בינואר 2018. יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2016 עומד על 5.56% בהשוואה ל-5.73% ביום 31 בדצמבר 2015.

מגבלות על חלוקת דיבידנד

חלוקת דיבידנד כפופה לכך שיחסי ההון לרכיבי סיכון של הבנק לא יפחתו מהיעדים שנקבעו ושייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק מעת לעת, בכפוף להוראות הדין ונוהל בנקאי תקין, וככל שלא יתרחשו שינויים לרעה ברווחי הבנק ו/או במצבו העסקי ו/או הכספי ו/או במצב המשק הכללי ו/או בסביבה החוקית. כל חלוקה של דיבידנד תהיה טעונה אישור נפרד של הדירקטוריון, וכפופה לכל המגבלות החלות על הבנק בעניין חלוקת דיבידנד, ותפורסם בהתאם להוראות הדין, בצירוף כל הפרטים הנדרשים על פי דין, לרבות אלו הקבועות בחוק החברות.

מגזרי פעילות פיקוחיים

א. הגדרות

אנשים פרטיים - יחידים, לרבות יחידים המנהלים חשבון משותף, אשר למועד הדיווח אין להם חבות לבנק, או שהחבות שלהם סווגה בענף משק "אנשים פרטיים - הלוואות לדירור ואחר".

- מגזר בנקאות פרטית – אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק על בסיס מאוחד (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליוני ש"ח.

- משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.

לקוחות עיסקיים מסווגים למגזרי פעילות לפי מחזור הפעילות כלומר מחזור מכירות או היקף הכנסות שנתיות.

- עסק זעיר - עסק שמחזור פעילותו קטן מ- 10 מיליוני ש"ח.

- עסק קטן - עסק שמחזור פעילותו גדול או שווה ל- 10 מיליוני ש"ח וקטן מ- 50 מיליוני ש"ח.

- עסק בינוני - עסק שמחזור פעילותו גדול או שווה ל- 50 מיליוני ש"ח וקטן מ- 250 מיליוני ש"ח.

- עסק גדול - עסק שמחזור פעילותו גדול או שווה ל- 250 מיליוני ש"ח.

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בקובץ שאלות ותשובות של בנק ישראל נקבע כי לקוח עיסקי אשר החבות שלו לבנק עד 300 אלפי ש"ח ולבנק אין מידע על מחזור הפעילות שלו, יסווג למגזר הפעילות הפיקוחי הרלוונטי לפי סך הנכסים הפיננסיים של הלקוח בבנק (לרבות פקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) כאשר במקום סך הנכסים במאזן הסיווג יעשה לפי סך הנכסים הפיננסיים לאחר הכפלתם במקדם של 10.

גופים מוסדיים- בהתאם להגדרות המפקח על הבנקים כולל קופות גמל קרנות נאמנות קרנות פנסיה קרנות השתלמות חברות ביטוח

מגזר ניהול פיננסי כולל פעילות למסחר, פעילות ניהול נכסים והתחייבויות, פעילות השקעה ריאלית ופעולות נוספות כהגדרתן בהוראות המפקח על הבנקים. בהתאם להוראות אילו לא נכלל גילוי נפרד אודות מגזר זה.

מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך כל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

ב. העקרונות בחלוקת תוצאות הפעילות בין מגזרי הפעילות השונים:

הכנסות ריבית נטו- כוללות את:

- המרווח הפיננסי, הן בצד האשראי והן בצד הפיקדונות, המחושב כפער בין הריבית המתקבלת או המשולמת לבין ממוצע מחירי הכסף של הבנק, הנגזרים ממשך החיים התואם את תנאי האשראי או הפיקדון במגזרי ההצמדה הרלוונטיים.

- ריבית על ההון המשוקלל המיוחס למגזר (על בסיס נכסי הסיכון המשויכים לכל מגזר).

- מגזרי הלקוחות מחויבים בעלויות המימון העודפות (מעבר לעלות גיוס המקורות) של שטרי ההון המיוחסים למגזר.

הוצאות בגין הפסדי אשראי – לכל מגזר פעילות מיוחסות ההוצאות בגין הפסדי אשראי שנרשמו בגין לקוחותיו.

הכנסות שאינן מרבית - לכל מגזר פעילות נזקפות ההכנסות מעמלות, הכנסות מימון שאינן מרבית וההכנסות האחרות, הנובעות מפעילות לקוחותיו.

הוצאות תפעוליות - לכל מגזר פעילות מיוחסות ההוצאות הישירות בסניפי הבנק ובהנהלה המרכזית, הנובעות ממתן שירותים ללקוחות המגזר, וזאת, בהתבסס על תקן "מדד פעולה", המתרגם את הפעילות עם הלקוח לתשומות עבודה ולעלויות ישירות אחרות. יתר ההוצאות הישירות במטה, מועמסות על המגזר על בסיס פרמטרים ומפתחות העמסה המזוהים עם פעילות היחידה העסקית. ההוצאות העקיפות מועמסות על בסיס מפתחות העמסה קבועים.

מיסים על ההכנסה - ההפרשה למס על הרווח של כל מגזר, חושבה על פי שיעור המס הסטטוטורי, תוך ביצוע התאמות מסוימות הנובעות מהוצאות לא מוכרות וכיו"ב.

רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנה שליטה - זקיפת חלק ברווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה במגזרי הפעילות השונים, הוקצה על פי יחס הרווח נטו של חברות הבת בהן יש זכויות שאינן מקנות שליטה, כפי שרווח זה שויך למגזרי הפעילות השונים.

תשואה להון - מבטאת את היחס שבין הרווח הנקי של כל אחד מהמגזרים לבין ההון המוקצה למגזר. ההון המוקצה למגזר כולל את ההון הנדרש בגין סיכוני אשראי ובגין הסיכון התפעולי.

להלן תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מגזרים:
א. סך ההכנסות*

חלק המגזר מסך ההכנסות בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	השינוי	2015	2016	
במיליוני ש"ח					
58.8%	65.5%	21.7%	370.0	450.4	מיגזר משקי בית**
1.5%	1.6%	13.5%	9.6	10.9	מיגזר בנקאות פרטית
21.6%	19.6%	(1.0%)	136.0	134.6	מיגזר עסקים קטנים וזעירים
5.1%	4.4%	(5.3%)	31.8	30.1	מיגזר בנקאות עסקים בינוניים
4.5%	3.9%	(7.3%)	28.6	26.5	מיגזר בנקאות עסקים גדולים
-	-	-	-	-	גופים מוסדיים
8.5%	5.2%	(33.0%)	53.3	35.7	מיגזר ניהול פיננסי
100.0%	100.0%	9.4%	629.3	688.2	סך הכל

* כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית
** בשנת 2016 כולל הכנסות ריבית בגין שנים קודמות במגזר משקי בית.

ב. רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
השינוי	2015	2016	
במיליוני ש"ח			
-	(9.3)	29.1	מיגזר משקי בית
57.9%	1.9	3.0	מיגזר בנקאות פרטית
(48.8%)	29.9	15.3	מיגזר עסקים קטנים וזעירים
81.8%	4.4	8.0	מיגזר בנקאות עסקים בינוניים
(8.1%)	11.1	10.2	מיגזר בנקאות עסקים גדולים
-	(0.4)	(0.1)	גופים מוסדיים
(34.6%)	28.0	18.3	מיגזר ניהול פיננסי
27.7%	65.6	83.8	סך הכל

ג. יתרות ממוצעות של אשראי לציבור

חלק המגזר מסך האשראי לציבור בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	השינוי	2015	2016	
במיליוני ש"ח					
67.6%	68.2%	5.1%	7,884.7	8,285.2	מיגזר משקי בית
0.1%	0.2%	28.8%	15.3	19.7	מיגזר בנקאות פרטית
18.9%	18.5%	2.0%	2,201.1	2,245.6	מיגזר עסקים קטנים וזעירים
6.1%	6.0%	2.2%	713.0	728.6	מיגזר בנקאות עסקים בינוניים
7.3%	7.1%	1.7%	853.0	867.4	מיגזר בנקאות עסקים גדולים
-	-	-	2.1	1.2	גופים מוסדיים
100.0%	100.0%	4.1%	11,669.2	12,147.7	סך הכל

ד. יתרות ממוצעות של פיקדונות הציבור

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור בתשעה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	השינוי	2015	2016	
במיליוני ש"ח					
79.3%	80.6%	18.9%	11,206.8	13,326.3	מיגזר משקי בית
3.8%	4.9%	50.1%	541.2	812.3	מיגזר בנקאות פרטית
10.3%	10.1%	14.5%	1,454.2	1,664.4	מיגזר עסקים קטנים וזעירים
2.6%	2.5%	11.5%	373.1	415.9	מיגזר בנקאות עסקים בינוניים
3.3%	1.8%	(36.2%)	469.4	299.3	מיגזר בנקאות עסקים גדולים
0.6%	0.1%	(74.0%)	88.2	22.9	גופים מוסדיים
100.0%	100.0%	17.0%	14,132.9	16,541.1	סך הכל

פעילות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

פעילות אנשים פרטיים המוצגת להלן כוללת את פעילות משקי הבית ופעילות הבנקאות הפרטית. פעילות הבנקאות הפרטית בבנק אינה משמעותית (מידע מפורט ראה ביאור 27 לדוחות הכספיים)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	
193.8	278.0	הכנסות ריבית, נטו
185.8	183.3	הכנסות שאינן מריבית
379.6	461.3	סך הכנסות
(1.9)	12.5	הוצאות בגין הפסדי אשראי
393.6	394.5	הוצאות תפעוליות ואחרות
(7.4)	32.1	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
7,900.0	8,304.9	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
8,191.3	8,513.4	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
11,748.0	14,138.6	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
13,088.8	14,774.2	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות הקמעונאית בבנק בשנת 2016 בהשוואה לשנת 2015

הרווח הנקי של מגזר אנשים פרטיים בהגדרתו כאמור, המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 הסתכם ב- 32.1 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך (7.4) מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי ברווח הנקי נובע בעיקר משינוי בהכנסות מריבית, אשר כללו בשנת 2016 הכנסות בגין שנים קודמות, ומשינוי בהפרשה להפסדי אשראי.

סך ההכנסות בשנת 2016 הסתכמו ב- 461.3 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 379.6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 21.5% מזה כ- 11.9% מהכנסה בגין שנים קודמות והיתרה מגידול בהיקף הפעילות והמרווח הפיננסי.

סך ההוצאות להפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכמו ב- 12.5 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה בסך- (1.9) מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד גידול המתבטא בהיקף הפרשות והמחיקות של חובות משקי בית ביחס לתקופה המקבילה.

שיעור ההפרשה להפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכם ב-0.15% בהשוואה ל- (0.02%) בשנת 2015 ול- 0.04% בממוצע ב-5 השנים האחרונות. שיעור ההפרשה ברוטו בשנת 2016 הסתכם ב-0.39% בהשוואה ל- 0.26% בשנת 2015 ול- 0.35% בממוצע ב-5 השנים האחרונות.

סך ההוצאות התפעוליות ואחרות בשנת 2016 הסתכמו ב- 394.5 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 393.6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול הנובע בעיקר מגידול בהוצאות השכר המיוחסות ומשקף בעיקר גידול בהוצאות מיוחסות בגין פיצויים.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 8,513.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 8,191.3 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015 גידול בשיעור של 3.9%.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו ב- 14,774.2 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 13,088.8 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 12.9%.

הפעילות העיסקית

הפעילות העיסקית בבנק כוללת את מגזרי הפעילות עסקים קטנים וזעירים, בנקאות מסחרית ועסקים גדולים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015				2016				
סך הכל עסקים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל עסקים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
151.7	24.3	24.3	103.1	150.5	23.2	24.9	102.4	הכנסות ריבית, נטו
44.7	4.3	7.5	32.9	40.7	3.3	5.2	32.2	הכנסות שאינן מריבית
196.4	28.6	31.8	136.0	191.2	26.5	30.1	134.6	סך הכנסות
4.4	(4.1)	10.2	(1.7)	14.9	(6.9)	3.1	18.7	הוצאות בגין הפסדי אשראי
116.6	14.4	14.2	88.0	119.5	16.2	13.4	89.9	הוצאות תפעוליות ואחרות
45.4	11.1	4.4	29.9	33.5	10.2	8.0	15.3	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,822.8	908.7	713.0	2,201.1	3,857.4	883.2	728.6	2,245.6	יתרה ממוצעת של נכסים
3,727.9	935.2	755.3	2,037.4	4,007.2	1,034.0	783.9	2,189.3	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
2,296.7	469.4	373.1	1,454.2	2,518.9	379.4	455.2	1,684.3	יתרה ממוצעת של התחייבויות
2,356.3	408.8	421.0	1,526.5	2,470.7	363.1	429.0	1,678.6	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות העיסקית בשנת 2016 בהשוואה לשנת 2015

הרווח הנקי של הפעילות העיסקית, בהגדרתה כאמור, המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 הסתכם ב- 33.5 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 45.4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי ברווח הנקי מתבטא בגידול בהפרשה להפסדי אשראי, קיטון בסך ההכנסה ובגידול בהוצאות המיוחסות.

סך ההכנסות בשנת 2016 הסתכמו ב- 191.2 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 196.4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הירידה נובעת מירידה בהכנסות שאינן מריבית בעיקר בעמלות מאשראי.

סך ההוצאות להפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכמו ב- 14.9 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 4.4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאה נרשם בעסקים קטנים (בעסקים בינוניים וגדולים נרשמה ירידה). הגידול משקף ירידה בהיקף הגבייה, עלייה בהיקף ההפרשה המחושבת על בסיס קבוצתי ועלייה בהפרשות שוטפות.

סך ההוצאות התפעוליות ואחרות בשנת 2016 הסתכמו ב- 119.5 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 116.6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 4,007.2 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 3,727.9 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של כ-7.5%.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו ב- 2,470.7 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 2,356.3 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 4.9%.

סקירת הסיכונים

32	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
33	סיכון אשראי
42	סיכון שוק
55	סיכון נזילות ומימון
57	סיכונים תפעוליים
58	סיכוני אבטחת מידע וסייבר
58	סיכונים אחרים

סקירת הסיכונים

תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

א. סביבת הסיכון של הבנק

פעילותו של הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם הינם: סיכוני האשראי לרבות ריכוזיות (ענפים ולווים), סיכוני שוק שהעיקרי בהם הינו סיכון הרבית (סיכון כלל מערכתי), סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים וסיכון ציות והלבנת הון.

ב. עקרונות ניהול הסיכון

- הסיכונים מנוהלים על ידי חברי הנהלה, נושאי משרה אחרים או בעלי תפקידים בכירים אחרים בבנק ובחברה האם.
- בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Assessment Process), הבנק מבצע תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואיתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.
- מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק מותאמת למדיניות קבוצת הבנק הבינלאומי ומכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים והעסקיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודווח נאותים.
- תפישת הסיכון הכוללת של הבנק עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועם העקרונות המנחים של וועדת באזל ומושתתת על העיקרון כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות חשיפה לתחום והגדרת היקף ועומק החשיפה, מערך בקרה וביקורת, מערך דיווח, ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.
- ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח ובקרה, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה עיקריים: קו הגנה ראשון של האחראיים על יצירת הסיכון וניהול הסיכון המקיימים בקרות שונות בעת נטילת הסיכון. קו הגנה שני של מבצעי בקרה לאחר אך בסמוך לנטילת הסיכון באמצעות יחידות הכפופות למנהל הסיכונים הראשי שהינו בלתי תלוי. קו הגנה שלישי של מטה הביקורת הפנימית.
- הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית. המתווה כולל בין היתר תרחישים בתחום סיכוני השוק, הנזילות והאשראי, ותרחישים המשלבים התממשות של כמה סיכונים בו זמנית. התרחישים שמפעיל הבנק כוללים תרחישים מסוג ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו כלכליים.
- במסמך סיכונים רבעוני המוגש לדיירקטוריון מוצגת בנוסף, סקירת מנהלת הסיכונים הראשית על מצב ניהול הסיכונים בבנק, עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות דרגות הסיכון וכן טיפול היחידה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי היחידה ברבעון הרלוונטי.
- למידע המפורט על ניהול הסיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ראה פרק משנה "גילויים פיקוחיים נוספים" בפרק מידע כספי באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי כללי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוה או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. כדי למזער את הסיכון מוגדרת בבנק מדיניות ניהול סיכונים אשראי ומגבלות החשיפה לגבי לווים/ענפים במגזרי הפעילות והמוצרים השונים, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 311.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הבנק משקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי, תואם פעילות בנקאית זהירה, תואם לדרישות הפיקוחיות ותואם להיקף פעילות הבנק לצביונו.

מסמכי המדיניות

בתחום ניהול סיכונים האשראי כוללים הגדרת תיאבון סיכון ותחומי פעילות שאינם במיקוד השיווקי של הבנק, מגבלות ואמות מידה למתן אשראי וכן כללים לניהול על בסיס קבוצתי של חשיפות האשראי, תוך שימור מאפייניו הייחודיים של הבנק.

מידת סיכון האשראי

מתבצעת במרבית המקרים באופן ממוכן באמצעות מודלים פנימיים המתבססים ברובם על פרמטרים אובייקטיביים בקשר עם מצבו של הלקוח ועל בחינת הנכסים שהתקבלו כבטוחות לאשראי.

מערך הבקרה הפנימית באשראי – קווי הגנה

מערך יוצרי הסיכונים שמהווה גם את

קו ההגנה הראשון - החטיבה הקמעונאית ומערך הסניפים והחטיבה העסקית על מחלקותיהן, בין היתר, מנהלת הסניפים והמטה העסקי, ומחלקת תפעול פיקוח ובקרת אשראי. בקו ההגנה זה נכלל גם מנהל הנוסטרו ביחידה לניהול הפיננסי.

קו ההגנה השני כולל את מנהלת הסיכונים ואת היחידה להערכת סיכונים אשראי הכפופה לה וכן יחידת בקרת אשראי והיחידה האנליטית לתיקוף מודלים הכפופות למנהל הסיכונים הראשי בחב' האם ויחידות דווח על פי כללי באזל בחטיבת החשבונאי הראשי.

קו ההגנה השלישי כולל את מערך הביקורת הפנימית הבלתי תלויה, הכפופה ישירות לדירקטוריון, ואת כל גופי הביקורת החיצוניים.

א. סיכונים בתיק ההלוואות למשקי בית

1. כללי

מרבית הלקוחות במגזר משקי הבית בבנק הינם שכירים, חלק ניכר מהם עובדים או עובדים לשעבר במערכת הביטחון. יחד עם זאת הבנק מעניק שירותים ללקוחות פרטיים אחרים על בסיס הסכמים אישיים ועל בסיס הסכמים מפעליים.

אוכלוסיית השכירים במערכת הביטחון הינה אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים ובעלת כושר החזר. חלק מן האשראי לאוכלוסייה זו ניתן במסגרת מכרזים שונים למתן אשראי וקביעת תנאי ניהול חשבון בהם זכה הבנק לאורך השנים (האחרון שבהם מאוקטובר 2015).

היקף האשראי המאזני ללקוחות הפרטיים נכון ל-31.12.16 הינו 8,263.2 מיליון ש"ח. בהשוואה ל-7,982.1 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015. גידול בשיעור של 3.9% המשקף, בין היתר, גיוס לקוחות חדשים.

ממוצע היקף האשראי כולל משיכת יתר בעו"ש וכרטיסי אשראי והלוואות ללקוח במגזר משקי הבית בשנת 2016 הינו כ- 8,102 אלפי ש"ח ללקוח בהשוואה ל 7,705 מיליון ש"ח בשנת 2015 גידול בשיעור של 5.1%. סך יתרת מסגרות עו"ש לא מנוצל ללקוחות הפרטיים ביום 31.12.16 הינה 1,579.2 מיליון ש"ח, בהשוואה ל 1,330.4 ביום 31.12.15.

סך יתרת מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות ללקוחות הפרטיים ביום 31.12.16 הינה 2,321.0 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 2,565.8 מיליון ש"ח ביום 31.12.15.

2. חיתום האשראי למשקי בית מבוסס על פרמטרים אישיים של הלקוח הבאים לידי ביטוי במודל לדירוג אשראי צרכני המשמש בבנק לצד מודלים לדירוג אשראי מסחרי.

המודל מביא בחשבון את הפרמטרים האישיים של כל לקוח, ובכלל זה: הכנסתו ויציבות ההכנסה, עושרו הפיננסי, כושר ההחזר שלו וניסיון העבר של הבנק עם הלקוח. במהלך הרבעון הראשון של 2017 הושקו בבנק, כחלק מהקבוצה, מודלי דירוג סיכוני אשראי חדשים, הבנק מציע אשראי ללקוחות באופן יזום ע"ב ניטור מאפייני הסיכון של הלקוח ואיתור צרכיו. תהליך זה מושתת על ערכי הגינות ושקיפות כלפי הלקוח, כאשר בכל שיחה יזומה של הבנק (או אגב חשיפת הלקוח למידע שיווקי באתר האינטרנט או באפליקציה) ניתן ללקוח גילוי מלא על הנכסים וההתחייבויות בחשבונות והתשואות בגינם ככל שניתן לחשבן. מידע זה נועד לאפשר ללקוח קבלת החלטה מושכלת בדבר כדאיות לקיחת ההלוואה, וזאת טרם ביצוע הפעולה.

המודל בצירוף נהלי מתן אשראי בבנק העוסקים בפרמטרים נוספים על אילו המשמשים במודל, משקף נכונות מידתית של הבנק לנטילת סיכוני אשראי בכלל וסיכוני אשראי צרכני בפרט. תפיסה זו משתקפת בקביעת מגבלות כמותיות ואיכותיות.

(3) שיעור גידול האשראי למשקי בית ב-5 הקבוצות הבנקאיות הגדולות בשנים 2016-2015 מסתכם בממוצע בכ- 9%. שיעור הגידול הממוצע בבנק שמרני והסתכם בכ- 5%. חלקו של הבנק באשראי הצרכני (לא כולל הלוואות לדיור) הוא כ- 5%.

(4) אשראי משקי בית בעייתי

שיעור הפסדי האשראי והיקף ביצוע הסדרי אשראי למשקי בית בבנק נמוך ומבטא הן את איכות האשראי והן את איכות מנגנוני המעקב, הבקרה והגבייה.

שיעור ההוצאה להפסדי אשראי במגזר משקי הבית מסך האשראי בשנת 2016 הינו 0.13% בהשוואה ל- (0.05%) בשנת 2015. ממוצע שיעור הפסדי האשראי במגזר משקי הבית בחמש השנים האחרונות הינו- 0.05%.

יתרת החובות בעייתיים במגזר משקי הבית הינה 115.3 מיליון ש"ח ליום 31.12.16 (שיעור של כ-1.4% מסך האשראי במגזר), בהשוואה ל- 89.2 מיליון ש"ח ליום 31.12.15 (שיעור של כ- 1.1% מסך האשראי במגזר).

יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי הינה 23.1 מיליון ש"ח ליום 31.12.16 ו- 20.6 מיליון ש"ח ליום 31.12.15.

(5) סיכוני אשראי בתיק הבנקאי-

בבנק מערכות ממוחשבות תומכות החלטה, בקרה ומעקב לאיתור מוקדם של לווים בפיגור או תסמינים שליליים. הבנק מגדר את עצמו בנטילת סיכוני אשראי באמצעות פיזור הסיכון בין הלקוחות ובין היתר, באמצעות ערביות צד ג', ניתוח כושר ההחזר ובדיקת מאגרי מידע.

במסגרת התנאים שנקבעו במכרז נקבעה אחריותו של משרד הביטחון לתשלום בגין כשלי אשראי בכך פחת סיכון האשראי הניתן במסגרת זו למינימום. ההלוואות הניתנות במסגרת זו כוללות בין היתר הלוואות המשקפות הוון זכויות לתקופות ביניים והן מאופיינות בסכומים גדולים יחסית ובתקופות ארוכות.

סך נכסי הסיכון של האשראי למשקי בית כהגדרתו בהוראות באזל הסתכם ביום 31 בדצמבר 2016 ב- 5,287.1 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 6,333.3 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015. הירידה בנכסי הסיכון נובעת ממסגרת התנאים שנקבעו במכרז כמפורט לעיל.

(6) בקרות

ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בבנק באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת. הבקרות בנושא האשראי הצרכני מבוצעות הן באמצעות קו ההגנה הראשון שאחראי על יצירת הסיכון וניהולו והן באמצעות קו ההגנה השני הכולל את היחידה לניהול סיכונים הראשית האחראית לקיום הבקרות ואתגור קו ההגנה הראשון.

במסגרת הבקרות המבוצעות ע"י הקו הראשון: מעקב אחר חריגה ממסגרת עו"ש וחח"ד, בדיקת אשראי בעייתי בפיגור, פיקוח על טיב הביטחונות, סירוב חיובים מסיבת אין כיסוי מספיק וכו'.

בקרות הקו השני מבוצעות ע"י היחידה להערכת סיכוני אשראי. בקרות אלו נועדו לבחון את ההתנהלות הפיננסית בחשבונות ולאחר סימנים להתדרדרות במצב החוב. סימני התדרדרות יכולים לנבוע מחוסרי ביטחונות מתמשכים, ירידה במחזורי פעילות, חריגות ממסגרות מאושרות וכדומה. ממצאי הבקרות מועברים לטיפול מידי בסניפי הבנק הרלוונטיים לגורמי האשראי במטה.

ב. חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 31 בדצמבר 2016, ישנה קבוצת לווים אחת אשר חבותה נטו, על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון. חבות זו דווחה וקיבלה אישור הדירקטוריון.

ג. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים (זרים ומקומיים)

פעילות לקוחות הבנק ופעילות הבנק עבור עצמו מתבצעת באמצעות חדרי העיסקות בבנק הבינלאומי. חשיפות הנוצרות בגין פעילות שוטפת בחדרי העיסקות הינן מול הבנק הבינלאומי בלבד.

ד. סיכון אשראי בעייתי -

סיכון האשראי הבעייתי הסתכם ביום 31 בדצמבר 2016 ב- 323.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 296.0 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015. יחס סיכון האשראי הבעייתי לסיכון האשראי הכולל לציבור הסתכם ביום 31 בדצמבר 2016 ב- 1.7% בדומה ליתרה ביום 31 בדצמבר 2015.

1. סיכון אשראי בעייתי

יתרה ליום 31 בדצמבר 2015			יתרה ליום 31 בדצמבר 2016			
סיכון אשראי			סיכון אשראי			
במיליוני ש"ח						
חוץ		מאזני	חוץ		מאזני	
כולל	מאזני	מאזני	כולל	מאזני	מאזני	
108.0	4.8	103.2	103.3	3.3	100.0	סיכון אשראי פגום
58.5	-	58.5	63.4	-	63.4	סיכון אשראי נחות
129.5	33.7	95.8	156.7	17.6	139.1	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
296.0	38.5	257.5	323.4	20.9	302.5	סך סיכון אשראי בעייתי*
						מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום או יותר
						9.9
						16.6

עיקר העלייה באשראי בעייתי משתקפת באשראי בהשגחה מיוחדת בענף המסחר.

2. נכסים שאינם מבצעים:

יתרה ליום 31 בדצמבר 2015			יתרה ליום 31 בדצמבר 2016			
סיכון אשראי			סיכון אשראי			
במיליוני ש"ח						
חוץ		מאזני	חוץ		מאזני	
כולל	מאזני	מאזני	כולל	מאזני	מאזני	
93.9	4.8	89.1	85.7	3.3	82.4	חובות פגומים שנבדק על בסיס פרטני
-	-	-	-	-	-	שנבדק על בסיס קבוצתי
93.9	4.8	89.1	85.7	3.3	82.4	סך הכל נכסים שאינם מבצעים

3. חובות פגומים בארגון מחדש של חוב בעייתי שצוברים ריבית

31.12.15	31.12.16	
במיליוני ש"ח		
10.2	14.9	חובות פגומים בארגון מחדש של חוב בעייתי שצוברים הכנסות ריבית

4. שינויים בחובות הפגומים במהלך השנה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	
במיליוני ש"ח		
159.0	99.3	יתרת חובות פגומים לתחילת התקופה
51.9	55.9	סוגו כחובות פגומים
(28.5)	-	הועברו לחובות לא פגומים
(41.8)	(41.2)	גביית חובות פגומים
(41.3)	(16.7)	מחיקות חשבונאיות
99.3	97.3	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה

5. מדדי סיכון אשראי

ליום 31 בדצמבר 2015	ליום 31 בדצמבר 2016	
0.83%	0.78%	שיעור יתרת אשראי פגום לציבור מיתרת האשראי לציבור
0.08%	0.19%	שיעור יתרת אשראי שאינו פגום לציבור שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.09%	1.13%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
130.61%	145.84%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי הפגום לציבור
1.20%	1.11%	שיעור סיכון אשראי מסחרי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
1.73%	1.75%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.02%	0.23%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור
0.21%	0.14%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור
18.81%	11.77%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי בגין אשראי לציבור

סיכון אשראי לפי ענפי משק סכומים מדווחים, במיליוני ש"ח פעילות בישראל בלבד

ליום 31 בדצמבר 2016

		סיכון אשראי כולל (1)					חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3) הפסדי אשראי (4)				
יתרת הפרשה	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי חשבונאות להפסדי אשראי	מחיקות הפסדי חשבונאות להפסדי אשראי	פגום	בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך הכל	דירוג ביצוע בישראל (5)	בעייתי (6)	סך הכל		
											נטו
										ציבור - מסחרי	
2.9	0.7	1.9	5.6	8.7	124.8	146.3	8.7	133.5	146.3	חקלאות	
-	0.1	-	-	-	25.5	29.2	-	28.0	29.4	כרייה וחציבה	
16.0	(0.7)	(8.7)	14.1	38.3	799.8	982.9	38.3	915.3	1,006.0	תעשייה	
6.6	(0.1)	0.6	5.6	20.0	320.9	636.4	20.0	564.1	636.4	בינוי ונדל"ן - בינוי	
0.5	-	(0.4)	0.5	0.5	142.9	158.1	0.5	159.7	162.6	בינוי ונדל"ן - נדל"ן	
0.3	-	(0.2)	0.1	0.3	95.1	114.2	0.3	141.8	142.2	אספקת חשמל ומים	
28.8	9.9	17.2	23.8	77.3	1,223.6	1,399.2	77.3	1,290.1	1,399.3	מסחר	
										בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	
12.1	2.6	3.3	12.9	23.6	162.1	195.5	23.6	141.3	195.7	תחבורה ואחסנה	
3.2	-	0.8	1.6	6.6	179.0	210.7	9.3	197.4	221.5	מידע ותקשורת	
2.9	(0.7)	0.2	2.0	8.5	214.4	312.9	8.5	284.7	312.9	שרותים פיננסיים	
0.7	(0.4)	(0.5)	1.5	2.1	76.1	81.0	2.1	62.3	81.0	שרותים עסקיים אחרים	
3.4	0.8	2.1	2.1	11.4	284.1	408.2	11.4	351.9	408.2	שרותים ציבוריים וקהילתיים	
1.7	(0.3)	(0.4)	2.0	5.3	360.9	474.6	5.3	451.7	474.6	סך הכל מסחרי	
79.1	11.9	15.9	71.8	202.6	4,009.2	5,149.2	205.3	4,721.8	5,216.1	אנשים פרטיים	
1.8	0.3	0.6	0.3	2.8	250.2	250.2	2.8	225.1	250.2	הלוואות לדיור אנשים פרטיים - אחר	
67.5	4.5	10.9	28.5	115.3	8,263.2	13,058.6	115.3	12,291.8	13,063.6	סך הכל ציבור - פעילות בישראל	
148.4	16.7	27.4	100.6	320.7	12,522.6	18,458.0	323.4	17,238.7	18,529.9	בנקים בישראל	
-	-	-	-	-	2,016.4	2,016.4	-	2,185.1	2,185.1	ממשלה בישראל	
-	-	-	-	-	28.4	33.5	-	1,212.0	1,212.0	סך הכל פעילות בישראל	
148.4	16.7	27.4	100.6	320.7	14,567.4	20,507.9	323.4	20,635.8	21,927.0		

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2), אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 14,567.4 מיליון ש"ח, 1,379.0 מיליון ש"ח, 15.1 מיליון ש"ח, 5,965.5 מיליון ש"ח, בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק

(6) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)
סכומים מדווחים, במיליוני ש"ח
פעילות בישראל בלבד

ליום 31 בדצמבר 2015

סיכון אשראי כולל (1)						חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)					הפסדי אשראי (4)
דירוג ביצוע		בעייתי		מזה:	מזה:		בעייתי		פגום	הוצאות	יתרת
סך הכל	אשראי (5)	(6)	סך הכל	חובות (2)	(6)	סך הכל	חובות (2)	פגום	אשראי	נטו	אשראי
ציבור - מסחר											
148.4	101.4	10.1	148.4	127.9	10.1	148.4	127.9	5.1	(1.9)	0.4	1.7
26.0	20.3	0.1	26.0	23.4	0.1	25.9	23.4	0.1	(0.2)	(0.2)	0.1
928.1	713.3	48.4	928.1	719.3	48.4	904.1	719.3	15.7	2.3	9.1	24.0
602.6	534.1	32.9	602.6	241.8	32.9	594.0	241.8	2.7	(10.2)	-	5.9
210.0	201.4	1.7	210.0	183.6	1.7	201.6	183.6	1.1	(0.5)	(0.9)	0.9
140.8	136.7	0.8	140.8	93.7	0.8	112.3	93.7	0.4	0.4	0.5	0.5
1,352.2	1,071.8	51.4	1,352.2	1,162.2	51.4	1,352.2	1,162.2	29.9	(1.1)	(1.8)	21.5
184.7	108.4	23.5	184.7	153.6	23.5	184.6	153.6	12.8	13.1	9.6	11.4
185.2	140.1	7.3	185.2	157.3	3.4	181.3	157.3	0.7	(0.2)	0.4	2.4
264.7	148.1	11.2	264.7	171.0	11.2	264.7	171.0	5.1	2.7	1.8	2.0
73.2	58.8	2.3	73.2	68.2	2.3	73.2	68.2	2.0	0.1	(0.5)	0.8
367.8	295.2	8.0	367.8	247.6	8.0	367.8	247.6	2.3	1.5	2.6	2.1
443.1	391.2	7.0	443.1	380.2	7.0	443.1	380.2	2.4	(0.8)	(0.8)	1.8
4,926.8	3,920.8	204.7	4,926.8	3,729.8	200.8	4,853.2	3,729.8	80.3	5.2	20.2	75.1
209.2	189.3	2.1	209.2	209.2	2.1	209.2	209.2	0.3	0.9	-	1.5
11,974.9	10,579.2	89.2	11,974.9	7,982.1	89.2	11,968.9	7,982.1	23.5	(3.6)	4.2	61.1
17,110.9	14,689.3	296.0	17,110.9	11,921.1	292.1	17,031.3	11,921.1	104.1	2.5	24.4	137.7
1,050.1	1,050.1	-	1,050.1	830.1	-	830.1	830.1	-	-	-	-
1,585.5	1,585.5	-	1,585.5	51.5	-	53.3	51.5	-	-	-	-
19,746.5	17,324.9	296.0	19,746.5	12,802.7	292.1	17,914.7	12,802.7	104.1	2.5	24.4	137.7

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2), אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 12,802.7 מיליון ש"ח, 1,804.9 מיליון ש"ח, 10.2 מיליון ש"ח, 5,128.7 מיליון ש"ח, בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות)

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק

(6) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

חשיפה למדינות זרות (1)

חלק א' - מידע בדבר כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך * (4)

ליום 31 בדצמבר 2016

חשיפה מאזנית (2)		חשיפה חוץ מאזנית (2),(3)		חשיפה מאזנית מעבר לגבול			המדינה
מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות פגומים	לאחרים	
לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	
-	2.7	-	4.9	-	0.3	2.7	ספרד
-	14.3	-	1.8	-	-	14.3	איטליה
-	2.0	-	-	-	0.6	2.0	פורטוגל
-	0.8	-	0.6	-	-	0.8	אירלנד
-	30.3	-	38.4	-	0.5	30.3	הודו
-	71.2	-	13.8	-	0.7	71.2	בריטניה
0.1	174.4	-	72.9	-	7.4	174.5	אחרות
סך כל החשיפות למדינות זרות							
0.1	295.7	-	132.4	-	9.5	295.8	
0.1	54.8	-	46.9	-	1.0	54.9	סך החשיפות למדינות LDC

ליום 31 בדצמבר 2015

חשיפה מאזנית (2)		חשיפה חוץ מאזנית (2),(3)		חשיפה מאזנית מעבר לגבול			המדינה
מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות פגומים	לאחרים	
לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	
-	3.1	-	4.7	-	-	3.1	ספרד
-	2.9	-	1.4	-	-	2.9	איטליה
-	1.3	-	-	-	-	1.3	פורטוגל
-	0.4	-	1.4	-	-	0.4	אירלנד
-	46.6	-	23.0	-	3.9	46.6	הודו
-	74.0	-	16.9	-	1.3	74.0	בריטניה
0.1	122.4	-	63.6	-	3.5	122.5	אחרות
סך כל החשיפות למדינות זרות							
0.1	250.7	-	111.0	-	8.7	250.8	
-	67.9	-	30.3	-	4.7	67.9	סך החשיפות למדינות LDC

* עיקר האשראי שניתן בפועל הינו אשראי פקטורינג המובטח בביטוח אשראי בחברות ביטוח.

חשיפה למדינות זרות (1) (המשך)

חלק ב' – מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% ובין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% ובין 20% מההון, לפי הנמוך בימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 לא קיימת חשיפה למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% ובין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% ובין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג' – מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות *

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

אירלנד	פורטו ריקו	קפריסין	פורטוגל	
0.4	2.7	0.3	1.3	סכום החשיפה בתחילת תקופה
(0.1)	(0.9)	(6.2)	0.7	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
0.5	-	5.9	-	חשיפות שהתווספו
-	-	-	-	שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
0.8	1.8	-	2.0	סכום החשיפה בסוף תקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

יוון	רומניה	פורטו ריקו	קפריסין	הונגריה	פורטוגל	
0.1	-	2.2	-	-	-	סכום החשיפה בתחילת תקופה
(4.7)	1.2	(1.0)	(0.1)	(0.6)	-	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
4.6	2.7	1.5	0.4	1.0	1.3	חשיפות שהתווספו
-	-	-	-	-	-	שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
-	3.9	2.7	0.3	0.4	1.3	סכום החשיפה בסוף תקופה

* עיקר האשראי שניתן בפועל הינו אשראי פקטורינג המובטח בביטוח אשראי בחברות ביטוח.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערביות, בטחונות נזילים וניגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוזן מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ולשל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוזן מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) ניתן מידע גם בדבר כל החשיפות למדינות פורטוגל, איטליה, אירלנד, יוון וספרד.

Leveraged Finance - מימון ממונף

ככלל, מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידיים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות. בפרט, הבנק מחשיב מימון ממונף כאשראי הנכלל באחת מארבע הקבוצות כמפורט במידע נוסף על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

לנוכח פרופיל הסיכון הגבוה שטמון במימון הממונף, מדיניות האשראי של הבנק קובעת הנחיות מחמירות לחיתום ומגבלות על היקף החשיפה למימון ממונף. סך כל החשיפה המאזנית בגין עסקאות בגין אשראי לרכישת אמצעי שליטה ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ- 21.1 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2015 - 26.6 מיליון ש"ח). לימים 31 בדצמבר 2016 ו- 2015 אין חשיפה חוץ מאזנית למימון ממונף.

סיכון שוק

כללי

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכללם: סיכון ריבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות, סיכון תנודתיות סיכון מרווח (Basis Spread).

לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים אשר מתווה ומפרטת, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד ועקרונות לפעילות

התיאבון לסיכון

דירקטוריון הבנק קבע כי החשיפה לסיכון שוק כפי שמוצאת את ביטוייה בערך בסיכון (VAR) בכל המגזרים לא תעלה על 5% מסך כל ההון לפי אופק של 21 ימים בשיטה ההיסטורית.

ערך ה VAR ההיסטורי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 עמד על כ- 13.7 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 9.7 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015.

משקלו של ה-VAR ביחס להון המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 עומד על כ- 1.1% בהשוואה ל-0.8% ביום 31 בדצמבר 2015.

מודלים לניהול סיכון שוק

הבנק, כחלק מקבוצת הבינלאומי, עושה שימוש במספר מודלים מקובלים לניהול, מדידת והערכת סיכון שוק לרבות מדדי חשיפה לשחיקה בשווי ההוגן כתוצאה משינוי בלתי צפוי בגורמי הסיכון, מדד הערך בסיכון (ה-VAR) וכן מבחני קיצון.

מערכי הפיקוח והבקרה

מערך הפיקוח והבקרה על סיכונים פיננסיים ובכללם סיכונים שוק, מושתת על שלושה קווי הגנה:

קו הגנה ראשון הכולל את מערך ביניים (יחידה במערך הפיננסי בחברה האם), מערך אחורי (בחטיבת המשאבים בחברה האם) והיחידה לניהול פיננסי בבנק.

קו הגנה שני הכולל את יחידת תחום ניהול סיכונים שוק ונזילות (יחידה בחטיבה לניהול סיכונים בחברה האם), היחידה לבקרת אשראי (יחידה בחטיבה לניהול סיכונים בחברה האם), היחידה לתיקוף מודלים (יחידה בחטיבה לניהול סיכונים בחברה האם) והיחידה להערכת סיכונים אשראי בבנק.

קו הגנה שלישי הכולל את מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות בקו ההגנה הראשון והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני.

א. החשיפה לריבית

סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית, המשפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורות העיקריות של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה סיכון בסיס וסיכון אופציות.

סיכון הריבית, לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הריבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הריבית (הוראה 333), בדגש על סיכון הריבית בתיק הבנקאי. נקבעה מדיניות בנושא ניהול סיכון הריבית בהתאם להוראות.

התיאבון לסיכון

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על החשיפה הכוללת לסיכונים הריבית באמצעות תחמת החשיפה המקסימאלית לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי עם שינוי מקביל של 1% בעקום הריבית במיגזר הצמוד, במיגזר השקלי ובמיגזר המט"ח כלהלן:

- מיגזר פעילות צמוד מדד: מגבלה בשיעור של 3.5% מההון העצמי.
- מיגזר פעילות שקל לא צמוד: מגבלה בשיעור של 3.5% מההון העצמי.
- מיגזר פעילות מטח וצמוד מטח: מגבלה בשיעור של 1% מההון העצמי.

המגבלה על סך החשיפה בכלל מגזרי ההצמדה הינה עד 5% מההון העצמי.

תרחישי קיצון - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההוגן הנבדקת באמצעות הפעלתם של מספר תרחישי קיצון לרבות מגבלה על השפעת זעזוע סטנדרטי בריבית (2%) על התיק הבנקאי. מגבלה זו נקבעה לעד 10% מסך כל ההון.

החשיפה בפועל ליום הדוח

סיכון הריבית נמדד ומנוהל על בסיס הנחות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. בחשבונות עו"ש שאינם נושאים ריבית קיימות יתרות זכות בסכום יציב לאורך זמן. תקופת הפירעון של יתרות העו"ש, המשמשת בחישוב החשיפה לריבית, הינה כשנה. השפעת פירעונות מוקדמים של הלואות ושל פיקדונות ללא זמן פירעון שולית.

להלן תיאור רגישות ההון לשינויים במקביל בעקומי הריבית - השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש של ירידה מקבילה של 1% בעקום הריבית:

ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016		
אחוז החשיפה	המגבלה	אחוז החשיפה	המגבלה	
4.3%	4.5%	0.9%	3.5%	מט"י לא צמוד
1.8%	4.0%	1.9%	3.5%	מט"י צמוד מדד
(0.1%)	1.0%	0.2%	1.0%	מט"ח וצמוד מט"ח

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים בריבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הריבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

ליום 31 בדצמבר 2016

(1). שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים תיאורטיים בשיעורי הריבית):

סך הכל	מטבע חוץ (2)		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
20,208.1	493.7	415.2	1,281.8	18,017.4	נכסים פיננסיים (1)
1,233.9	172.3	1,015.9	-	45.7	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים (3)
19,355.1	504.2	1,164.9	1,320.3	16,365.7	התחייבויות פיננסיות (1)
1,244.3	164.7	230.5	-	849.1	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
842.6	(2.9)	35.7	(38.5)	848.3	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

(2). השפעת שינויים תיאורטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים (5):

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית (4)

סך הכל	מטבע חוץ (2)		מטבע ישראלי		שינויים בשיעורי הריבית			
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד				
במיליוני ש"ח								
(6.37%)	(53.7)	788.9	-	(2.7)	34.2	(18.4)	775.8	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
(0.65%)	(5.5)	837.1	-	(2.8)	35.5	(36.3)	840.7	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
6.41%	54.0	896.6	-	(2.8)	33.4	(61.0)	927.0	קיטון מידי מקביל של אחוז אחד

ליום 31 בדצמבר 2015

(1). שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים תיאורטיים בשיעורי הריבית):

סך הכל	מטבע חוץ (2)		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
18,650.1	421.1	426.7	1,222.3	16,580.0	נכסים פיננסיים (1)
1,324.5	171.9	1,015.5	99.6	37.5	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים (3)
17,878.6	438.1	1,079.0	1,568.1	14,793.4	התחייבויות פיננסיות (1)
1,346.9	151.9	355.1	-	839.9	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
749.1	3.0	8.1	(246.2)	984.2	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

הערות לעמוד זה ראה בעמוד הבא

(2). השפעת שינויים תיאורטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים (5):

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים. לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית (4)

מטבע ישראלי	צמוד	מטבע חוץ (2)		השפעות סך מקצזות הכל	סך הכל	שינוי בשווי הוגן	שינויים בשיעורי הריבית
		דולר	אחר				
לא צמוד	מדד	במיליוני ש"ח					
976.5	(227.9)	8.0	3.3	-	759.9	10.9	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
983.1	(244.2)	8.2	3.0	-	750.1	1.1	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
992.3	(266.9)	6.1	2.8	-	734.3	(14.7)	קיטון מידי מקביל של אחוז אחד
						1.46%	
						0.15%	
						(1.96%)	

הערות:

- (1) לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.
- (2) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (3) סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, שהם מהוונים ברביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן בכל שאר המטבעות ושאינם דולר ארה"ב ואינם מטבעות עיקריים שניתן להם גילוי נפרד.
- (4) שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים המוצג בכל מיגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במיגזר זה בהנחה שחל שינוי שצוין בכל שיעורי הריבית במיגזר ההצמדה. סך השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים), בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית בכל מיגזרי ההצמדה.
- (5) בחישוב החשיפה לשינויי הריבית המחושב על פי כללים חשבונאיים ההתייחסות לחשבונות עו"ש שאינם נושאים ריבית היא כפיקדונות שזמן פירעונם עם דרישה ועד חודש. כמו-כן החישוב אינו כולל הנחה של פירעונות מוקדמים של הלוואות לדיוור.

חשיפה של הבנק לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2016
 סכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

	מעל 10	מעל 5	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3
20 מעל 20	עד 20	עד 10	עד 5	מעל שנה עד 3 שנים	חודשים עד שנה	חודש עד 3 חודשים	עם דרישה עד חודש
שנה	שנה	שנים	שנים	שנים	שנה	שנה	שנה
מטבע ישראלי לא צמוד							
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים							
0.5	194.1	482.9	309.7	1,005.1	1,286.6	759.4	13,961.6
נכסים פיננסיים (1)							
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט							
-	-	-	-	-	6.2	22.8	5.6
אופציות)							
אופציות (במונחי נכס הבסיס)							
-	-	-	-	-	7.5	1.0	2.6
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים							
0.5	194.1	482.9	309.7	1,005.1	1,300.3	783.2	13,969.8
סך כל השווי ההוגן							
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים							
0.1	(0.8)	6.7	408.3	414.9	397.8	354.5	14,784.2
התחייבויות פיננסיות (1)							
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט							
-	-	19.4	1.4	1.5	6.9	803.2	5.7
אופציות)							
אופציות (במונחי נכס הבסיס)							
-	-	-	-	-	7.5	1.0	2.6
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים							
0.1	(0.8)	26.1	409.7	416.4	412.2	1,158.7	14,792.5
סך כל השווי ההוגן							
מכשירים פיננסיים, נטו							
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית							
0.4	194.9	456.8	(100.0)	588.7	888.1	(375.5)	(822.7)
במגזר							
830.7	830.3	635.4	178.6	278.6	(310.1)	(1,198.2)	(822.7)
החשיפה המצטברת במגזר							

הערות לעמודים 46 עד 53 ראה עמוד 52.

31 בדצמבר 2015

משך חיים ממוצע אפקטיבי בשנים			שיעור תשואה פנימי באחוזים			סך הכל שווי הוגן			משך חיים ממוצע אפקטיבי בשנים			שיעור תשואה פנימי באחוזים			ללא תקופת פרעון שווי הוגן		
0.16	1.53%	16,584.1	0.58	2.32%	18,018.3	18.5			0.21		37.4	0.20		34.6	-		
-		6.3	0.41		17.5	6.4			-		-	-		-			
0.20	1.53%	16,627.8	⁽²⁾ 0.58	2.32%	18,070.4	24.9			0.20		6.3	0.41		17.5	6.4		
0.10	0.81%	14,793.4	0.16	1.25%	16,365.7	-			0.33		839.8	0.32		838.1	-		
-		-	-		-	-			-		6.3	0.41		17.5	6.4		
0.07	0.81%	15,639.5	⁽²⁾ 0.17	1.25%	17,221.3	6.4			-		-	-		-			

חשיפה של הבנק לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2016 (המשך)
סכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

	מעל 10	מעל 5	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3
מעל 20	מעל 20	מעל 10	מעל 5	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3
שנה	שנה	שנים	שנים	שנים	שנים	שנים	שנים	שנים
מטבעי ישראלי צמוד למדד								
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים								
-	6.8	94.6	232.7	753.5	140.9	28.1	24.9	(1)
נכסים פיננסיים (למעט								
מכשירים פיננסיים נגזרים) (למעט								
אופציות)								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
אופציות (במונחי נכס הבסיס)								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים								
-	6.8	94.6	232.7	753.5	140.9	28.1	24.9	
סך כל השווי ההוגן								
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים								
7.5	38.9	349.0	211.0	495.2	161.8	26.3	30.6	(1)
התחייבויות פיננסיות (למעט								
מכשירים פיננסיים נגזרים) (למעט								
אופציות)								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
אופציות (במונחי נכס הבסיס)								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים								
7.5	38.9	349.0	211.0	495.2	161.8	26.3	30.6	
סך כל השווי ההוגן								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים, נטו								
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית								
(7.5)	(32.1)	(254.4)	21.7	258.3	(20.9)	1.8	(5.7)	
במגזר								
(38.8)	(31.3)	0.8	255.2	233.5	(24.8)	(3.9)	(5.7)	
החשיפה המצטברת במגזר								

הערות לעמודים 46 עד 53 ראה עמוד 52.

31 בדצמבר 2015

משך חיים ממוצע אפקטיבי בשנים			שיעור תשואה פנימי באחוזים			סך הכל שווי הוגן		משך חיים ממוצע אפקטיבי בשנים			שיעור תשואה פנימי באחוזים			סך הכל שווי הוגן		ללא תקופת פרעון
3.29	1.72%	1,222.3	2.32	1.84%	1,281.8	0.3	0.27	99.6	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(2) 3.06	1.72%	1,321.9	(2) 2.32	1.84%	1,281.8	0.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.81	1.16%	1,568.1	3.85	1.16%	1,320.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(2) 3.81	1.16%	1,568.1	(2) 3.85	1.16%	1,320.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

חשיפה של הבנק לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2016 (המשך)
סכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

	מעל 10	מעל 5	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3	מעל 3
מעל 20	עד 20	עד 10	עד 5	עד 3	עד 3	עד 3	עד 3	עד 3
שנה	שנה	שנים	שנים	שנים	שנה	שנה	שנה	שנה
מטבע חוץ (3)								
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים								
-	-	162.3	40.5	73.3	7.3	248.4	377.1	נכסים פיננסיים (1)
-	-	1.0	0.9	2.3	15.0	1,013.3	144.5	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	-	-	7.6	1.0	2.6	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	-	-	-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
-	-	163.3	41.4	75.6	29.9	1,262.7	524.2	סך כל השווי ההוגן
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים								
-	-	-	-	16.5	123.8	60.9	1,467.9	התחייבויות פיננסיות (1)
-	-	168.2	37.8	67.4	16.4	28.9	65.2	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	-	-	7.6	1.0	2.6	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	-	-	-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
-	-	168.2	37.8	83.9	147.8	90.8	1,535.7	סך כל השווי ההוגן
-	-	-	-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים, נטו
-	-	(4.9)	3.6	(8.3)	(117.9)	1,171.9	(1,011.5)	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
32.9	32.9	32.9	37.8	34.2	42.5	160.4	(1,011.5)	החשיפה המצטברת במגזר

הערות לעמודים 46 עד 53 ראה עמוד 52.

31 בדצמבר 2015					
משך חיים ממוצע אפקטיבי בשנים	שיעור תשואה פנימי באחוזים	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי בשנים	שיעור תשואה פנימי באחוזים	ללא תקופת פרעון שווי הוגן
1.81	2.46%	847.8	1.67	2.32%	908.9 -
0.15		1,187.1	0.19		1,177.0 -
-		0.3	-		11.2 -
-		-	-		-
⁽²⁾ 0.84	2.46%	2,035.2	⁽²⁾ 0.83	2.32%	2,097.1 -
0.05	0.85%	1,517.1	0.06	1.18%	1,669.1 -
3.20		506.7	3.90		383.9 -
-		0.3	-		11.2 -
-		-	-		-
⁽²⁾ 0.84	0.85%	2,024.1	⁽²⁾ 0.77	1.18%	2,064.2 -
					-

חשיפה של הבנק לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2016 (המשך)
סכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 שנים עד 5 שנים	מעל 5 שנים עד 10 שנים	מעל עד 10 שנה	מעל עד 20 שנה
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית							
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים							
14,363.6	1,035.9	1,434.8	1,831.9	582.9	739.8	200.9	0.5
נכסים פיננסיים (1)							
150.1	1,036.1	21.2	2.3	0.9	1.0	-	-
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)							
5.2	2.0	15.1	-	-	-	-	-
אופציות (במונחי נכס הבסיס)							
-	-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים							
14,518.9	2,074.0	1,471.1	1,834.2	583.8	740.8	200.9	0.5
סך כל השווי ההוגן							
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים							
16,282.7	441.7	683.4	926.6	619.3	355.7	38.1	7.6
התחייבויות פיננסיות (1)							
70.9	832.1	23.3	68.9	39.2	187.6	-	-
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)							
5.2	2.0	15.1	-	-	-	-	-
אופציות (במונחי נכס הבסיס)							
-	-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים							
16,358.8	1,275.8	721.8	995.5	658.5	543.3	38.1	7.6
סך כל השווי ההוגן							
-	-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים, נטו							
(1,839.9)	798.2	749.3	838.7	(74.7)	197.5	162.8	(7.1)
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר							
(1,839.9)	(1,041.7)	(292.4)	546.3	471.6	669.1	831.9	824.8
החשיפה המצטברת במגזר							

הערות לעמודים 46 עד 53:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימושו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 18 לדוחות הכספיים.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- 1. למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- 2. ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- 3. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

31 בדצמבר 2015							
משך חיים ממוצע אפקטיבי בשנים	שיעור תשואה פנימי באחוזים	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי בשנים	שיעור תשואה פנימי באחוזים	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	
0.44	1.80%	18,654.2	0.92	2.50%	20,209.1	18.8	
0.16		1,324.1	0.20		1,211.6	-	
-		6.6	-		28.7	6.4	
-		-	-		-	-	
⁽²⁾ 0.42	1.80%	19,984.9	⁽²⁾ 0.71	2.50%	21,449.4	25.2	
0.42	1.09%	17,878.6	0.40	1.19%	19,355.1	-	
1.41		1,346.5	0.20		1,222.0	-	
-		6.6	-		28.7	6.4	
-		-	-		-	-	
⁽²⁾ 0.49	1.09%	19,231.7	⁽²⁾ 0.46	1.19%	20,605.8	6.4	

ב. חשיפת הבסיס

חשיפת בסיס נוצרת כתוצאה מאי הקבלה בעיתוי, בבסיס המדידה ובסכומי ההשקעה עם או ללא פעולות גידור.

על פי כללי החשבונאות ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שהשקעת ההון במגזר שאינו המגזר השיקלי הלא צמוד מוגדרת כחשיפת בסיס.

התיאבון לסיכון

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי הפוזיציות המותרות (עודף או חוסר) של נכסים על התחייבויות וחשיפת ההון הפנוי, המוגדר כהון עצמי, בתוספת זכויות מיעוט ובניכוי פריטים לא כספיים נטו.

החשיפה בפועל ליום הדוח

להלן תיאור חשיפת ההון הפנוי בפועל, בהשוואה למגבלות הדירקטוריון:

להלן פרטים על חשיפות ההון הפעיל של הבנק לשערי חליפין ואינפלציה:

כחלק מההון הפעיל ליום				
	31 ליום	31 ליום	31 ליום	31 ליום
מגבלת הדירקטוריון	בדצמבר 2015	בדצמבר 2016	בדצמבר 2015	בדצמבר 2016
	במיליוני ש"ח			
	116.5%	98.3%	1,134.2	1,009.8
				מיגזר שיקלי לא צמוד
	(30%)/+30%	(1.5%)	(172.4)	(15.8)
				מיגזר שיקלי צמוד מדד
	(10%)/+10%	3.3%	11.4	33.4
				מט"ח וצמוד מט"ח
	100.0%	100.1%	973.2	1,027.4
				סך הכל

רגישות ההון לשינויים בשער חליפין

הבנק פועל בשוק המטבע בעיקר באמצעות עסקות ספוט ופורוורד הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של הבנק נמוכה. להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים:

ליום 31 בדצמבר 2016

ליום 31 בדצמבר 2016				
	החלשות של 10%	החלשות של 5%	התחזקות של 10%	התחזקות של 5%
	במיליוני ש"ח			
מטבע				
דולר	(3.6)	(1.8)	3.6	1.8
אירו	0.5	0.3	(0.5)	(0.3)

ליום 31 בדצמבר 2015

ליום 31 בדצמבר 2015				
	החלשות של 10%	החלשות של 5%	התחזקות של 10%	התחזקות של 5%
	במיליוני ש"ח			
מטבע				
דולר	(0.8)	(0.4)	0.8	0.4
ארו	0.2	0.1	(0.2)	(0.1)

הערות:

- (1) תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.
- (2) הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.
- (3) לשינויים בשערי החליפין של שאר המטבעות יש השפעה זניחה על רווחי הבנק.

סיכון נזילות ומימון

סיכון הנזילות הינו הסיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות מפיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לפגוע ברווחיות הבנק, ואף להוות סכנה ליציבותו.

מדיניות ניהול הסיכון

מדיניות ניהול הסיכון הנזילות ברמת קבוצת הבנק מיושמת בהתאם להוראת ניהול בנקאי 342 ו-221 של הפיקוח על הבנקים, ולפיה כל תאגיד בנקאי צריך לקיים מדיניות, למדוד את יחס כיסוי הנזילות שלו באופן עצמאי, ולקיים מודל נזילות פנימי שאושר בדירקטוריון. המדיניות כוללת, בין היתר, מגבלות על יחסי כיסוי נזילות, אופק ההישרדות בתרחיש רגיל ובתרחיש קיצון, על תזרים המזומנים, והתייחסות לכלי המדידה, השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף. כמו כן, הבנק קבע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי משבר נזילות בבנק, וזאת בכדי להבטיח את יכולתו של הבנק לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף, וכאלה שעלולים להתעורר בעת מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים.

למידע מפורט על התשתית לניהול סיכון הנזילות ועל המערכות והמודלים למדידה וניהול של החשיפה, הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים - ראה בדוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק

תיאבון הסיכון

הבנק והקבוצה פועלים לשמירה על מלאי נכסים ברמה נאותה, במקביל לניהול השימושים, באופן שיניב הכנסה לבנק. הבנק רואה משנה חשיבות בניהול שמרני אך אקטיבי של הנזילות בבנק. תיאבון הסיכון של הבנק והקבוצה מידתי ומתבטא במבנה הנכסים וההתחייבויות, כלי המדידה וניטור הסיכון הרבים שמוקצים לעניין זה, ומערכי הניהול והבקרה שמופקדים על ניהול סיכון זה.

יחס כיסוי נזילות בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221

יחס כיסוי נזילות הינו תקן אחיד הנועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הקצר, ומבטיח זאת באמצעות דרישה שתאגידים בנקאיים יחזיקו מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה (High Quality Liquid Assets - HQLA) לא משועבדים, הניתנים להמרה למזומן במהירות ובקלות בשווקים הפרטיים, כדי לענות על צרכי הנזילות בתרחיש קיצון של נזילות המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי, והנמשך 30 ימים קלנדריים.

הדרישה המזערית הרלוונטית לבנק נקבעה על יחס כיסוי נזילות כולל ויחס כיסוי נזילות במט"ח של 100% יחס כיסוי הנזילות - LCR, מכיל שני רכיבים:

(א) שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בתנאי קיצון (HQLA),

(ב) סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים, המחושב על פי הפרמטרים של התרחיש.

היחס מחושב כשיעור של מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה מתוך סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים.

הבנק עומד בכל מגבלות סיכון הנזילות, הרגולטוריות והפנימיות לשנת 2016.

כחלק ממדיניות לניהול סיכונים פיננסיים, דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית, בשנת 2016, המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כיסוי נזילות.

יחס כיסוי הנזילות במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות חודשיות לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016 עמד על 352%.

מצב הנזילות והרכב הנכסים וההתחייבויות

עיקר הנכסים הנזילים של הבנק, הכוללים מזומנים, פיקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) וניירות ערך, הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2016 ב- 6.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל- 6.2 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015, מזה, יתרת המזומנים ופיקדונות בבנק ישראל הסתכמה ב- 4.7 מיליארד ש"ח וכ- 1.4 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל (ב- 31 בדצמבר 2015 - 4.4 מיליארד ש"ח ו- 1.8 מיליארד ש"ח, בהקבלה).

יחס הפיקדונות לאשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016, עומד על 139.5% בהשוואה ל- 131.1% ביום 31 בדצמבר 2015. ב- 31 בדצמבר 2016 הסתכמו פיקדונות הציבור וכתבי התחייבות נדחים, בכ- 17.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל- 16.1 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. הבנק מנטר את היקף וריכוזיות המקורות על פי קריטריונים שונים, כגון גודל ומח"מ באופן שוטף, ומציב יעדים ומגבלות להיקף הפיקדונות הגדולים ולתמהיל המקורות בכלל.

במהלך תקופת הדיווח לא נדרש הבנק לבצע פעולות לעמידה ביחסי כיסוי והיחסים שנמדדו גבוהים מהנדרש על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 221 ו-342.

בצד אלה ביחס למגזר המט"ח נקבעה במסגרת מודל "קצר/ארוך" במט"ח מגבלה על היחס בין שימושים מעל שנה ובין המקורות במט"ח.

כמו כן, נקבעה מגבלה על גובה ההפסד המקסימלי בגין שינוי הריבית במגזר השיקלי הלא צמוד במסגרת מודל "קצר/ארוך" בשקלים.

למידע המפורט על סיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים - ראה פרק משנה "גילויים פיקוחיים נוספים" בפרק "מידע כספי" באתר הבנק באינטרנט.

סיכונים תפעוליים

תיאור הסיכון

בהתאם להגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350, סיכון תפעולי הוא סיכון להפסד כתוצאה מאי-נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכונים מעילות והונאות וסיכון משפטי, ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין.

תיאבון הסיכון

הסיכונים התפעוליים הם חלק בלתי נפרד ממערך הסיכונים הכולל בתהליכי הבנק. הבנק רואה בסיכונים אלו מציאות הכרחית הנלווית לפעילותו העסקית. דירקטוריון הבנק קבע מדיניות כוללת ומקיפה לניהול הסיכונים התפעוליים, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 310, 350. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון, וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים בבנק.

המבנה הארגוני ומסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

מסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים נשענת על כללי ממשל תאגידי נאות ומבוססת על מודל שלושת קווי ההגנה:

קו הגנה ראשון - החטיבות/היחידות העיסוקיות, הלשכה המשפטית ומת"ף, אחראים לניהול הסיכונים התפעוליים המובנים בתהליכים שבתחומי אחריותם. שירותים הניתנים לבנק וללקוחותיו ע"י חב' האם נכללים בקו הגנה זה.

קו הגנה שני - היחידה לניהול הסיכונים הראשית ובכללה היחידה לניהול הסיכונים התפעוליים, המהווה פונקציה בלתי תלויה האחראית ליישום מתודולוגיה קבוצתית לזיהוי ולאומדן הסיכונים התפעוליים, באופן בלתי תלוי ביוצרי הסיכון, להנחיה ולפיקוח על יישום כללי המתודולוגיה בבנק, לריכוז דיווחים ולהכנת מסמכי סיכונים רבעוניים להנהלת הבנק ולדירקטוריון כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310 ו-350. קו הגנה זה כולל גם את יחידת ניהול הסיכונים של הבנק הבינלאומי שהינה גורם מנחה בנושא הסדרה ומתודולוגיה וכן אחראית על ניהול הסיכון התפעולי בתהליכי העבודה המשותפים/הקבוצתיים וגם את מנהל הגנת הסייבר ומדור SOX בחטיבת חשבונאי ראשי בנושא דיווח על ליקויים ואירועי כשל.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית, אשר אחראית לקיום סקירה בלתי תלויה של מסגרת העבודה ושל הבקורת כנגד הסיכונים התפעוליים.

סיכוני אבטחת מידע ואירועי סייבר

התקפות סייבר מבוצעות במטרה להסב נזק מאסיבי באמצעות פגיעה בפעילות אסטרטגית. הנזק הצפוי מהתקפות אלו עשוי לנבוע מפגיעה באמינות, שלמות, סודיות המידע ו/או בזמינות מערכות הבנק. נזקים אלו עלולים להוביל לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק ולהשפעה על לקוחותיו.

הבנק מקיים מערך הגנה כולל וייעודי להתמודדות עם התקפות סייבר, בנוסף לפעילות הכוללת המבוצעת בתחום אבטחת מידע. מערך ההגנה כולל היבטים טכנולוגיים ותהליכיים שמטרתם לצמצם את הפגיעה בפעילות הבנק וההשפעה על לקוחותיו, והכל על פי תרחישי תקיפה ייעודיים המוגדרים על ידי מנהל הגנת הסייבר.

דירקטוריון הבנק והנהלתו קבעו מדיניות מפורטת בנושא מדיניות אבטחת מידע. הבנק מבצע את כל הסקרים והמיפויים הנדרשים לעמידה בהוראת ניהול בנקאי תקין 357. הבנק נערך לכל הנדרש מהנחיות בנק ישראל בנושא מדיניות חברתיות.

במהלך 2016 התבצעו ניסיונות תקיפה אך הבנק לא חווה עד כה התקפות סייבר בעלות השפעה מהותית על תפקודו.

סיכונים אחרים

פרטים בדבר סיכונים נוספים הכוללים בין היתר סיכוני ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור, סיכון חוצה גבולות, סיכון אסטרטגי, סיכון מוניטין, סיכונים משפטיים ורגולטוריים ראה בדוח סיכונים באתר הבנק.

טבלת גורמי סיכון

מידת ההשפעה של גורמי הסיכון נקבעה בהתאם למתודולוגיה שמשמשת את הבנק בתהליך ה-ICAAP ובמסמך הסיכונים הרבעוני. המתודולוגיה לוקחת בחשבון את רמת הסיכון והתפתחות פרופיל הסיכון של הבנק אל מול תאבון הסיכון שנקבע ואיכות ניהול הסיכון. כל גורם סיכון המופיע בטבלה נבחן, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לבין גורמי סיכון אחרים המופיעים בטבלה.

להלן דרוג גורמי הסיכון שפורטו לעיל בהתאם להשפעת הסיכון הכוללת הגלומה בהם:

סיכון	השפעה	רמת סיכון
1. סיכוי שוק	סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. כדי למזער את החשיפה לסיכוי שוק לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכוי שוק המפרטת, בין היתר: תיאבון כולל לסיכוי שוק ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, עקרונות לפעילות ומגבלות ברמת המכשירים והדסקים השונים, דיווח תקופתי להנהלה ולדירקטוריון על החשיפה לסיכוי שוק, הגדרת מערך סמכויות, כלי המדידה, הבקרה והפיקוח אחר החשיפה לסיכונים.	קטנה
1.1 סיכון ריבית	סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית.	קטנה-בינונית
1.2 סיכון האינפלציה	סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן עקב ההפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות).	קטנה
1.3 סיכון שער החליפין	סיכון מטבע – סיכון להפסד כתוצאה משינוי שער חליפין או כתוצאה משינויים בעקום הציפיות לשינוי בשערי החליפין, עקב ההפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות).	קטנה
2. סיכון אשראי	סיכון האשראי הינו סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק עקב הרעה ביכולת הלווים לעמוד בהתחייבויותיהם לבנק ו/או הרעה באיכותם ו/או הרעה בשווי הביטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי. כדי למזער את החשיפה לסיכון אשראי מוגדרות בבנק מדיניות ניהול סיכויי האשראי ומגבלות חשיפה לגבי לווים/ענפים במגזרי הפעילות השונים.	קטנה-בינונית
2.1 איכות לווים ובטחונות	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק שעלול להתרחש כתוצאה מהרעה באיכות הלווים על רקע פגיעה בכושר החזר שלהם, ו/או בשווי ובטיב הבטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי, כלהלן: - חוסנו הפיננסי של הלווה - איתנות, נזילות, רווחיות, כושר החזר, רמת המינוף וכו', ו/או פגיעה בהם כתוצאה מתמורות בפרמטרים כלכליים שונים (ש"ח, שיערי הריבית וכו'), ו/או סיבות עסקיות ותמורות בענף פעילותו של הלווה. - שווי, איכות או תמהיל הבטחונות הניתנים על ידי הלווה להבטחת האשראי בחשבונותיו.	קטנה-בינונית

סיכון	השפעה	רמת סיכון
2.2 ריכוזיות ענפית	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לענף משק מסויים ו/או השקעות במוצרים הרגישים לענף. הרעה בפעילות העסקית בענף משק כזה, על רקע שינויים בביקוש או בהיצע, שינוי במחירי חומרי גלם, שינויים בטחוניים ו/או פוליטיים, שינויים רגולטוריים ועוד, עלולה להביא לפגיעה ביכולת ההחזר ו/או בשווי הבטחונות שניתנו על ידי חלק מהלווים המשתייכים לענף זה, וכתוצאה מכך, להשפיע לרעה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. כדי למזער את החשיפה לסיכון קבע דירקטוריון הבנק מגבלות חשיפה לגבי החשיפה לענפי המשק השונים שבחלקן מחמירות מהמגבלות של בנק ישראל. כמו כן, קיים תהליך של בקרת קיום המגבלות ודיווח להנהלה ולדירקטוריון.	קטנה
2.3 ריכוזיות לווים וקבוצת לווים	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מהרעה במצב של לווה/קבוצת לווים גדולה יחסית לתיק האשראי, שעלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ובהתאמה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. השפעת הסיכון הינה נגזרת, בין היתר, של התמהיל הפנימי של הקבוצות, הקשר בין החברות המרכיבות אותן עסקית או ענפית, פיזורן, והשפעת הבעיות באחת מהן על היתר. כדי למזער את החשיפה לסיכון קבע דירקטוריון הבנק מגבלות חשיפה לגבי החשיפה ללווה/קבוצת לווים שבחלקן מחמירות מהמגבלות של בנק ישראל. כמו כן, קיים תהליך של בקרת קיום המגבלות ודיווח להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.	קטנה
3. סיכון תפעולי	סיכון תפעולי הינו סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות לרבות מערכות יישומיות ותשתיות טכנולוגיות או כתוצאה מאירועים חיצוניים ובכלל זה איומים קיברנטיים (סייבר). ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין. כדי למזער את החשיפה לסיכון תפעולי מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול הסיכונים התפעוליים המתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים. כמו כן, מעוגנים במסגרת המדיניות מנגנוני המדידה, הבקרה והניטור וכן מערכי הדיווח. הבנק נערך לשיפור מתמיד של סביבת הבקרה והמסגרות הארגוניות לניהול הסיכון התפעולי בהתאם לנדרש בהוראות נב"ת של ב"י המתייחסות לסיכון התפעולי ול-Sound Practices של ועדת באזל שאומצו על ידי הפיקוח על הבנקים.	קטנה-בינונית
4. סיכון נזילות	סיכון הנזילות הינו הסיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות מפיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. כדי למזער את החשיפה לסיכון נזילות מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטב ע"י ישראל ובמט"ח וצמוד מט"ח, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 221 ו-342 של הפיקוח על הבנקים בלבד בישראל. המדיניות כוללת, בין היתר: מגבלות על יחס הכיסוי (בהתאם לנב"ת 221), מגבלות על פער יחס הנזילות בתרחיש רגיל ובתרחיש קיצון, (בהתאם לנב"ת 342), וכן התייחסות לכלי המדידה השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף.	קטנה

סיכון	השפעה	רמת סיכון
5. סיכון משפטי	סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בבוהל בנקאי תקין מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)".	קטנה
6. סיכון מוניטין	סיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון. סיכון המוניטין מושפע באופן מהותי מהתממשות של סיכונים משיקים כגון סיכון תפעולי, סיכון אשראי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור ועוד, אשר דבר פרסומם עלול לגרור התממשות של סיכון המוניטין (לדוגמא: אירועי גניבה או מעילה, אירועי הלבנת הון, הפסד כספי גבוה וכו').	קטנה
7. סיכון חקיקה ורגולציה	סיכון חקיקה ורגולציה הינו סיכון קיים או עתידי להכנסות והון הבנק העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה, שיש בהם להשפיע על פעילות הבנק ועסקיו. הבנק, כתאגיד בנקאי, והחברה המוחזקת על ידו, כפופים להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה ומדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה כגון: הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון באוצר, הרשות לניירות ערך, רמו"ט- הרשות למשפט וטכנולוגיה, הרשות להגבלים עסקיים, גופים סטאטוטוריים בתחום הגנת הצרכן וכיו"ב. תחום המחשוב רגיש אף הוא לשינויים בחקיקה וברגולציה, על רקע שדרוגים ושינויים שנדרש לעיתים לעשות במערכות המחשוב. בתחומים אלו קיימים שינויים ו/או חידושים תכופים בחקיקה ובמדיניות הרשויות השונות. שינויים כאמור בחקיקה ובמדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה השונות עלולים להשפיע על פעילות הבנק ועל עסקיו, וכן לרוב דורשים השקעות והקצאת משאבים על מנת להתאים את הפעילות אליהם, הן בהשקעה במערכות והן בכח אדם ובהכשרתו.	בינונית

רמת סיכון	השפעה	סיכון
רמת סיכון		<p>8. סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור</p> <p>סיכון ציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי-מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאין הוא מקיים את הוראות הציות. סיכון הציות כולל את הסיכון לאי קיום הוראות הדין כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 308 ובכלל זה, הסיכון לאי קיום הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, הסיכון לאי קיום הוראות תכנית האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בהתאם לחוק יעול האכיפה בדיני ניירות ערך ואת הסיכונים הנובעים מהפעילות מול תושבי חוץ. סיכון זה כולל גם סיכון התנהלות (CONDUCT RISK) אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ומושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות באופן בו מתנהל הבנק אל מול מחזיקי העניין השונים.</p> <p>התחזקות הרגולציה והאכיפה של רשויות המס במדינות שונות, מתוך כוונה לאתר כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות עלולים להשליך על דפוסי התנהלות של לקוחות ומכאן לחשוף את הבנק לסיכונים ציות, סיכונים מוניטין ו-Cross border risk.</p> <p>ההשפעה של סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור משליכה על כל תחומי הפעילות של הבנק, לרבות, האכיפה המנהלית, ורגולציה בינלאומית בתחומי מיסוי לרבות ה-FATCA.</p>
בינונית		<p>9. סיכון תחרות ואסטרטגיה</p> <p>סיכון התחרות נובע מחשיפת הבנק לתחרות בישראל בכל תחומי עסקיו. במהלך פעילותו השוטפת מתמודד הבנק עם גורמים מתחרים, בהם התאגידים הבנקאיים האחרים וגופים פיננסיים אחרים המספקים מוצרים פיננסיים חלופיים לאלו המוצעים על ידו, כגון: חברות ביטוח ובתי השקעות. סיכון התחרות מבטא את סיכון השחיקה ברווחיות ובהון על רקע הלחץ התחרותי להקטנת גובה העמלות והמרווחים.</p> <p>סיכון האסטרטגיה הינו "הסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של התאגיד הבנקאי, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום." לאור אופי תהליך ניהול הסיכונים האסטרטגי הסדור בבנק, הכולל זיהוי, מיפוי, מדידה ונקיטת פעולות להפחתת הסיכון, בצד מדיניות שמרנית, מוערכת השפעת הסיכון כקטנה.</p>
קטנה		

בנוסף לסיכונים כאמור לעיל, התוצאות העסקיות של הבנק וביצועיו מושפעים באופן ישיר ממצב המשק בישראל. הרעה בתנאים הכלכליים במשק הישראלי, ו/או הרעה בתנאים הפוליטיים ו/או הבטחוניים עלולים להביא לפגיעה בהכנסות הקבוצה. עיקר פעילותו של הבנק וכן של חלק ניכר מהחברות המוחזקות על ידו הינה במדינת ישראל. לפיכך, מיתון במשק, הוצאה משמעותית של ההשקעות הזרות שהושקעו במשק בשנים האחרונות, האטה כלכלית מהותית וירידה ברמת החיים בישראל עלולים להשפיע באופן מהותי על תוצאות הבנק. מיתון במשק עשוי להגדיל את היקף החובות הבעייתיים, להקטין את מחזורי הפעילות בשוק ההון, להשפיע על הביקוש לשירותים בנקאיים שוטפים שצורכים משקי הבית, להביא לירידה בהיקף הפעילות בכרטיסי אשראי ועוד.

מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

64	מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים
69	הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

כללי

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים.

הדוחות הכספיים כוללים תוצאות של חישובים, הנחות ואומדנים המתייחסים לפעילויות, אירועים והתפתחויות שונות, המשפיעים על רווחיותו של הבנק. הנהלת הבנק מתבססת בהערכתה על הנחות סובייקטיביות והערכות של עובדים וגורמים חיצוניים בעלי מיומנויות והתמחויות בתחומים בהם נדרשים האומדנים השונים.

לבעלי המקצוע החיצוניים ולעובדים העוסקים בפיקוח, בקרה והכנת האומדנים והערכות בנושאים המוגדרים כבעלי השפעה קריטית על התוצאות הכספיות של הבנק, אין, ככל שהדבר מתאפשר, מעורבות וקשר עסקי שוטף עם הגורם או הסוגיה נשוא האומדן.

הנהלת הבנק והדירקטוריון סבורים כי האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק.

להלן סקירה תמציתית של התחומים בהם נדרשת הנהלת הבנק לבצע הערכות ואומדנים חשבונאיים בנושאים שהשפעתם על הרווח והפסד עשויה להיות קריטית ומהותית. לשינויים באומדנים ובהערכות בנושאים שיתוארו להלן ובכלל זה התממשות שונה של האירוע מהאומדן שנעשה לגביו, יכולה להיות השפעה מהותית על תוצאותיו העסקיות של הבנק ועל מבנה הנכסים וההתחייבויות שלו (לרבות – תלויות).

א. הפרשה להפסדי אשראי

הבנק מיישם את הוראת הדיווח לציבור בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" המאמצת את תקני החשבונאות האמריקאיים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב.

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום. כמו כן - הבנק קבע מדיניות למדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית".

ההפרשה הפרטנית, הרלוונטית לחובות בעייתיים בסיווג פגום, נעשית בהתבסס על הערכות ההנהלה לגבי הפסדים הגלומים בתיק האשראי המאזני והחוץ מאזני. הפרשה זו נאמדת באמצעות הפער שבין יתרת החוב הרשומה לבין הערך הנוכחי של התקבולים הצפויים לפירעון החוב, או השווי ההוגן של הבטוחות. אמידת התקבולים הצפויים לפירעון החוב, המתבססת על מגוון מקורות ההחזר הרלוונטיים, לרבות פעילות העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה, מקורות פרעון פרטיים וערך מימוש ערבויות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים, מחייבת שימוש בשיקול דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה כי הינם סבירים במועד ההערכה, אולם, מטבע הדברים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו. בנוסף, הבנק בוחן את החובות ומבצע מחיקה חשבונאית בחובות אשר עומדים בתנאי המחיקה החשבונאית.

ההפרשה הקבוצתית, הרלוונטית לכלל החובות שלא סווגו כפגומים, מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית, הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

ההפרשה המוערכת על בסיס קבוצתי בגין סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מחושבת על בסיס שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים תוך חלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי. בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים מחדש יולי 2016 קביעת ההפרשה הקבוצתית בשנת 2016 תסמך על שיעורי המחיקות החשבונאיות ב 6 השנים האחרונות ובשנת 2017 על שיעורי המחיקות החשבונאיות ב 7- השנים האחרונות. בשל מיעוט יחסי של מספר מקרי הכשל ביחס לאוכלוסיית החייבים בכל ענף ובשל מדגם סטטיסטי לא מייצג החליט הבנק להשתמש בתוצאות חישוב המקדמים המתקבלות בחברה האם, למעט בענף משק פרטיים ובענפי משק "שירותים ציבוריים" ו"חשמל ומים". בענפים אלו משתמש הבנק במקדמים המבוססים על נתוני

הבנק. השימוש בנתוני הבנק בענפים אלו נעשה על מנת לשקף בהפרשה את האופי העיסוקי השונה של הבנק בפעילות ענפים אלו.

בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות בקשר לאשראי לציבור, הבנק לוקח בחשבון נתונים נוספים (התאמות איכותיות). לעניין זה, נקבע בחוזר של הפיקוח על הבנקים מיום 19 בינואר 2015 כי בקשר לאשראי לאנשים פרטיים שאינו בעייתי, למעט סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית, לא יפחת שיעור ההתאמות האיכותיות בגין גורמים איכותיים הרלוונטיים לסיכוי הגביה מ-0.75% מיתרת האשראי שאינו בעייתי במועד הדיווח. בנקים ששיעור ההפסד השנתי שלהם נמוך מ-0.3% בכל אחת מחמש השנים שהסתיימו במועד הדיווח רשאים לשקול לעשות שימוש בהתאמות בגין גורמים סביבתיים בשיעור של לא פחות מ-0.5%. הבנק פועל בהתאם לאישור שנתקבל מבנק ישראל במסגרת המותר לבנקים בעלי שיעור הפסד שנתי נמוך כאמור. בהלוואות לדיור מחושבת הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפסד גדלים ככל שמעמיק הפיגור. כמו כן, על יתרת ההלוואות לדיור שאין בהן פיגור מבוצעת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בשיעור שלא יפחת מ-0.35% מיתרת ההלוואות האמורות למועד הדיווח.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, החל מיום 1 ביולי 2015 קבע הבנק כי לאשראי שניתן במסגרת קרנות מדינה לעידוד עסקים קטנים ובינוניים המובטח בערבות מדינה, נמדד במסלול הקבוצתי ונמצא בפיגור של מ-150 יום ועד שנתיים, ינתן מקדם מחיקה חשבונאית המתאים לשיעור מימוש הערבות בתקופה. לאחר תקופה זו תמחק יתרת החוב הרשומה במלואה. ההפרשה בגין חובות מובטחים כאמור הנמדדים במסלול פרטני מותאמת לשיעור המימוש האמור. מידע נוסף בקשר למדיניות החשבונאית ראה בביאור (4.ד.1) לדוחות הכספיים.

ב. תביעות משפטיות והתחייבויות תלויות

הערכת הסיכון ומתן ביטוי חשבונאי לתביעות משפטיות והתחייבויות תלויות, נעשית על ידי הבנק וזאת על סמך חוות דעת משפטית של עורך הדין המטפל, על סמך בקיאותו וידיעתו את החוק והפסיקה, ניסיונו בעבודה המשפטית, הכרת הפעילות הבנקאית, וכן בנושאים של אי וודאות מובהקת – גם על סמך "חוש המומחיות של המשפטן". הערכת הסיכון נתמכת ומבוקרת על ידי הלשכה המשפטית של הבנק. לשם השגת מטרה זו פועלת הלשכה ליעוץ משפטי במספר מישורים:

1. הכרת הדין הכללי.
קיימת הקפדה, שיש לה אף ביטוי בנהלים הפנימיים של הלשכה המשפטית, על עדכון שוטף בחקיקה ובפסיקה. תשומת לב מיוחדת ניתנת לנושאים שיש להם השלכה על פעילות הבנק לענפיה ולגווניה השונים, לרבות הסקת מסקנות והמלצה על היערכויות בעקבות אירועים שאירעו בבנקים אחרים.
2. טיפול בתביעות ותלונות נגד הבנק.
כנגד הבנק תלויות ועומדות מספר תביעות משפטיות (לרבות בקשות להכיר בחלק מהן כתובענות ייצוגיות) בנושאים שונים. (לפירוט נוסף ראה ביאור 24.ב.)

כל התביעות נגד הבנק עוברות לטיפול של הלשכה המשפטית, המטפלת בתביעות באמצעות יועץ משפטי בכיר, שזו התמחותו. חלקן של התביעות מטופלות על ידי הלשכה המשפטית וחלקן מועברות לטיפול של עורכי דין חיצוניים, תוך ליווי ופיקוח יועץ משפטי בכיר ובאישור היועצת המשפטית הראשית. לכל תביעה משפטית (ללא רצפת סכום) מבוצעת הערכת סיכון על ידי עורך הדין המטפל, באישור היועץ המשפטי הבכיר. בתיקים בסכומים גבוהים, קיימת גם בקרה של היועצת המשפטית הראשית של הבנק. אומדנים לחשיפות שיש לבנק בתביעות ובתלויות לגביהן נדרשה הפרשה או נדרש גילוי לגבי רמת החשיפה הגלומה בהם, נעשים בשיתוף פעולה עם הגורמים המקצועיים הרלבנטיים בבנק. המנכ"ל, חברי ההנהלה, ומנהלת הסיכונים הראשית מקבלים דוח רבעוני על עדכונים ושינויים מהותיים בתיקי התביעות ותלונות נגד הבנק. אחת לרבעון מתכנס צוות לבחינת סבירות הפרשות לתביעות משפטיות.

חוות הדעת המתקבלות מידי רבעון לגבי הסיכון הגלום לבנק בתלונות ובתביעות נגדו, הינן כאמור על סמך מומחיותם של העוסקים בדבר נוכח דינים רלוונטיים, פסיקה לרבות מגמות בפסיקה. לגבי מרבית התביעות והתלויות ישנם אומדנים לרמת הסיכון שיש לבנק ובהתאם לכך מבוצעות הפרשות. בדוחות הכספיים ניתן גילוי לרמת החשיפה שיש לבנק ביחס לתביעות ותלויות שהאומדן להתממשות נע בין 20% ל-70% ואשר לא נעשתה בגין הפרשה.

ניתן גילוי לכל תביעה שסכומה מעל 1% מהון הבנק ולגבי תביעות שלא ניתן בשלב זה להעריך את תוצאותיהן, ניתן גילוי לגבי כל תביעה שסכומה מעל 0.5% מהון הבנק.

ג. זכויות עובדים

עובדי הבנק זכאים להטבות מסוימות בתקופת עבודתם, בעת פרישתם ולאחר פרישתם לגמלאות. הטבות אלו כוללות, בין השאר:

- תוכניות להטבה מוגדרת לאחר פרישה - פיצויי פרישה והטבות לגמלאים.
- הטבות אחרות כגון מענקי ותק.

ההתחייבות בגין הטבות אלו מחושבת על בסיס אקטוארי בהתאם להוראות המפקח על הבנקים המאמצות החל מיום 1 בינואר 2015 את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים.

לצורך עריכת החישובים האקטואריים נעזר הבנק באקטואר חיצוני. החישובים האקטואריים מבוססים על מספר פרמטרים ובכלל זה, ההסתברות שיתמלאו כל התנאים לתשלום, תוחלת החיים הצפויה, גיל הפרישה, שיעורי הפרישה של העובדים טרם מועד הפרישה לגמלאות, שיעור עליית השכר הצפויה ושיעור ההיוון. פרמטרים אלו נקבעו, בין היתר, על פי תצפיות בנוגע לשיעור עליית השכר בבנק, שיעורי עזיבה והחלטות ההנהלה והדיקטוריון בקשר עם הזכויות השונות. שיעור ההיוון מחושב על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח בגובה ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון על אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארה"ב לבין שיעורי התשואה לפדיון על אגרות חוב של ממשלת ארה"ב. חישוב ההפרשה האקטוארית לתוכניות ההטבה השונות רגיש לשינויים בכל אחד מהערכים של הפרמטרים שצוינו לעיל.

בעקבות מהלכי התייעלות בהם נוקט הבנק, הכוללים צמצום הדרגתי במצבת כח אדם בבנק כפי שפורטו בביאור זכויות עובדים (ראה ביאור 22 לדוחות הכספיים) עודכנו הנחות העבודה לעניין שיעורי העזיבה בבנק.

להלן ניתוחי רגישות לסכום ההתחייבות ביחס לשינוי של 1% בפרמטרים הבאים:

31 בדצמבר 2016		
ירידה של 1%	עליה של 1%	
במיליוני ש"ח		
השפעת השינוי בשיעור ההיוון על		
		פיצויים
6.4	(4.2)	
6.4	(4.9)	הטבות לפנסיונרים
0.2	(0.2)	מענק ותק
1.3	(1.0)	נופש 25 שנה
השפעת השינוי בשכר על		
		פיצויים
(3.8)	6.5	
(5.0)	6.5	הטבות לפנסיונרים
(0.2)	0.2	מענק ותק
(1.1)	1.3	נופש 25 שנה
השפעת השינוי בשיעור העובדים שעוזבים על		
		פיצויים
(12.3)	11.3	
1.3	(1.1)	הטבות לפנסיונרים
0.2	(0.2)	מענק ותק
0.8	(1.1)	נופש 25 שנה

ד. מדידות שווי הוגן

1. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים

הבנק פועל בהיקפים משמעותיים בתחום המכשירים הפיננסיים הנגזרים, שהצגתם בדוחות הכספיים מושתתת על בסיס השווי ההוגן, להבדיל מהשווי על פי עקרון הצבירה.

הבנק מיישם את כללי FAS 157 למדידת השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים הנגזרים החל משנת 2012. FAS 157 מגדיר את השווי ההוגן כמחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך סילוק התחייבות בעסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון במועד המדידה. התקן מחייב לעשות שימוש מירבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים, לצורך הערכת שווי הוגן. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק אשר מתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של התאגיד הבנקאי.

סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג של שווי הוגן כלהלן:

- נתוני רמה 1 - מחירים מצוטטים משוק פעיל.
- נתוני רמה 2 - מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר הנתונים המשמעותיים בהם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3 - מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר אחד או יותר מהנתונים בהם אינם נצפים.

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק עיקרי הוערכו לפי שווי שוק, שנקבע בשוק העיקרי ובהעדר שוק עיקרי, לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי הנגזר (סיכון שוק, סיכון אשראי וכדומה). חישובי השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים הנגזרים, בגין מרכיב המט"ח שלהם, מתבססים על הנתונים השוררים בשוקי הכספים הבינלאומיים ובשוק המקומי, ובגין המרכיב של המטבע הישראלי, על שיעורי ריבית לא צמודה וריבית צמודת מדד, בהתחשב במחירי השוק, הנזילות והסחירות הקיימת בשוק המקומי בהתחשב בסוג המכשיר ובתקופת העסקה.

בהתאם להוראות FAS 157 שעורי הריבית הם אחידים, בין אם שווי המכשירים מהווה נכס בבנק ובין אם הוא מהווה התחייבות (אין מרווח בין ריבית הקניה לריבית המכירה). סיכון האשראי הגלום במכשירים הפיננסיים הנגזרים בא לידי ביטוי בשווי ההוגן, על ידי הכללת פרמיית סיכון בחישוב השווי. פרמיית סיכון נכללה בחישוב כל העסקאות. בעסקאות שהשווי ההוגן שלהן מהווה נכס נכללה פרמיית סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ובעסקאות שהשווי ההוגן שלהן מהווה התחייבות נכללה פרמיית הסיכון של הבנק.

פרמיית סיכון האשראי של הבנקים בארץ התקבלה מגורמים חיצוניים המסתמכים על מכשירי חוב ונגזרי אשראי הנסחרים בשוק פעיל. לגבי יתר הלקוחות, פרמיית הסיכון נקבעה לפי מודל פנימי המדרג את טיב הלקוחות וסיכון האשראי שלהם.

השווי ההוגן של אופציות לסוגיהן השונים מתבסס ברובו הגדול, על מודל Black and Scholes והוא מושפע מהתנודתיות הגלומה בשערי החליפין, הריבית והמדדים הרלבנטיים לאופציה שהבנק רכש או כתב. נתוני התנודתיות של שערי החליפין מט"ח-שקל ונתוני התנודתיות של שערי החליפין מט"ח-מט"ח נקבעים על ידי חברה חיצונית המתמחה בשערוך אופציות על פי הנתונים הנגזרים משוקי הכספים בארץ ובעולם. לגבי מכשירים פיננסיים נגזרים מורכבים שאין להם שוק סחיר, מתקבלים, בדרך כלל, ציטוטי שווי הוגן מגורמים בחו"ל, וסבירותם נבחנת על ידי חדרי העסקאות של החברה האם.

להלן נתוני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים ליום 31 בדצמבר 2016:

ליום 31 בדצמבר 2016		
התחייבויות פיננסיות	נכסים פיננסיים	
במיליוני ש"ח		
3.8	3.8	מחירים מצוטטים בשוק פעיל
21.8	10.4	מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר הנתונים המשמעותיים בהם נצפים בשוק
-	0.9	מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר אחד או יותר הנתונים המשמעותיים בהם אינם נצפים בשוק
25.6	15.1	סך הכל

2. שווי הוגן של ניירות ערך

פעילות הבנק בניירות הערך בתיק הזמין למכירה ובתיק למסחר נמדדת במאזן על פי שוויים ההוגן. השווי ההוגן של ניירות ערך למסחר וניירות ערך זמינים למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. אם מחיר שוק מצוטט אינו זמין, אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים ותוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

ירידת ערך בעל אופי אחר מזמני

הבנק מכיר בתקופת הדיווח בירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, לכל הפחות, בגין ירידת ערך של כל נייר המקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:

- נייר ערך אשר נמכר עד מועד פרסום הדוח לציבור לתקופה זו;
- נייר ערך אשר סמוך למועד פרסום הדוח לציבור לתקופה זו, הבנק מתכוון למכור אותו בתוך פרק זמן קצר;
- איגרת חוב אשר לגביה חלה ירידת דירוג משמעותית בין דירוגה במועד שבו היא נרכשה על ידי הבנק לבין דירוגה במועד פרסום הדוח לתקופה זו;
- איגרת חוב אשר לאחר רכישתה סווגה על ידי הבנק כבעייתית;
- איגרת חוב שלגביה חל כשל בתשלום לאחר רכישתה;
- נייר ערך, אשר השווי ההוגן שלו לסוף תקופת דיווח וגם במועד הסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים, היה נמוך בשיעור העולה על 40% מהעלות (לגבי איגרות חוב - העלות המופחתת) ומשך התקופה בה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו הינה מעל 3 רבעונים ברציפות. זאת, אלא אם בידי הבנק ראיות אובייקטיביות ומוצקות וניתוח זהיר של כל הגורמים הרלוונטיים, אשר מוכיחות ברמה גבוהה של ביטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני.

בנוסף, הבחינה בדבר קיום ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני מתבססת על השיקולים הבאים:

- שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו;
- הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק את נייר הערך לתקופת זמן ארוכה מספיק שתאפשר עליה בשווי ההוגן של נייר הערך או עד לפדיון;
- במקרה של איגרות חוב - שיעור התשואה לפדיון;
- במקרה של מניות - הפחתה של חלוקת דיבידנדים או ביטול שלה.

כאשר חלה ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, עלותו של נייר הערך מופחתת לשווי ההוגן ומשמשת כבסיס עלות חדש. ההפסד המצטבר, המתייחס לנייר ערך המסווג כזמין למכירה שנזקק בעבר לסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר, מועבר לרווח והפסד כאשר מתקיימת בגינו ירידת ערך שאינה בעלת אופי אחר מזמני. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות מוכרות בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד (בסיס העלות החדש).

לבעלי המקצוע החיצוניים ולעובדים העוסקים בפקוח, בקרה והכנת האומדנים והערכות בנושאים המוגדרים כבעלי השפעה קריטית על התוצאות הכספיות של הבנק, אין, ככל שהדבר מתאפשר, מעורבות וקשר עסקי שוטף עם הגורם או הסוגיה נשוא האומדן.

הנהלת הבנק והדירקטוריון סבורים כי האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 309 שפורסמה בחודש דצמבר 2008, הבנק מקיים זה מספר שנים בקרות ונהלים לגבי גילוי, וכן פרס מערך בקרה פנימית על דיווח כספי, שיושם לראשונה בדוח כספי, לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008. ההוראות, שעניינן אחריות ההנהלה על הבקרה פנימית על דיווח כספי וחוות דעת של רואה החשבון המבקר לגבי ביקורת הבקרה הפנימית על דיווח כספי, נערכו בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם Sarbanes-Oxley Act שנחקק בארה"ב, והוראות והנחיות שנקבעו בארה"ב בין היתר ע"י ה-PCAOB. לדוחות צורף דוח דירקטוריון והנהלה בדבר מערך בקרה פנימית על דיווח כספי, וכן הצהרות של מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחת בנפרד, בנושא הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי. הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 31 בדצמבר 2016 את אפקטיביות הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע, שהבנק נדרש לגלות בדוח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2016 לא חל כל שינוי בבקרה הפנימית על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

יעקב מלכין
מנכ"ל הבנק

יוסי לוי
יו"ר הדירקטוריון

רמת גן, 26 בפברואר 2017

**הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
הצהרה**

אני, יעקב מלכין מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק אוצר החייל בע"מ (להלן: "הבנק"), לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (להלן: "הדוח").

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.

4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על הדוח הכספי⁽¹⁾. וכן:

א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.

ב. קבענו בקרה פנימית על דוח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דוח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדוח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו.

ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע במהלך הרבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,

5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי; וכן,

א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,

ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יעקב מלכין - מנכ"ל

26 בפברואר 2017

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון".

הצהרה

אני, עופר סלפטר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק אוצר החייל בע"מ (להלן: "הבנק"), לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (להלן: "הדוח").

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.

4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על הדוח הכספי⁽¹⁾. וכן:

א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.

ב. קבענו בקרה פנימית על דוח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דוח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדוח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו.

ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע במהלך הרבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,

5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי; וכן,

א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,

ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

עופר סלפטר – סמנכ"ל, חשבונאי ראשי

26 בפברואר 2017

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון".

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק אוצר החייל בע"מ (להלן - "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות, הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO 1992). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק, ה"ה סומך חייקין, כפי שצויין בדוח שלהם בעמוד 75 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016.

עופר סלפטר
סמנכל, חשבונאי ראשי

יעקב מלכין
מנכל הבנק

יוסי לוי
יו"ר הדירקטוריון

רמת גן, 26 בפברואר 2017